

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU**

**GERMANIZMI KAO SINONIMI DOMAĆIM
RIJEČIMA**

ZAVRŠNI DIPLOMSKI RAD

**STUDENTICA:
MIRELA IMŠIROVIĆ**

**MENTOR:
PROF. DR. ISMAIL PALIĆ**

SARAJEVO, 2018.

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA BOSANSKI, HRVATSKI I SRPSKI JEZIK**

**GERMANIZMI KAO SINONIMI DOMAĆIM
RIJEČIMA**

ZAVRŠNI DIPLOMSKI RAD

STUDENTICA: MIRELA IMŠIROVIĆ

MENTOR: PROF. DR. ISMAIL PALIĆ

BROJ INDEKSA: 2335/2015.

SARAJEVO, 2018.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
1.1. Predmet, cilj i svrha istraživanja.....	5
1.2. Struktura rada	8
2. Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima.....	9
2.1. Sinonimija – definicija i karakteristike	9
2.2. Definicija i prilagođavanje germanizama.....	12
2.3. Sinonimi u teoriji i praksi	14
3. Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima u <i>onlajn</i> medijima	15
3.1. Alati i metode istraživanja.....	15
3.2. <i>Onlajn</i> portali u istraživačkom radu	17
3.3. Istraživani germanizmi	18
3.4. Rječnik analiziranih germanizama	19
3.5. Analiza rezultata istraživanja.....	28
3.5.1. Frekvencija germanizama	28
3.5.2. Frekvencija domaćih riječi	31
4. Lingvistička analiza	34
5. Zaključak.....	52
6. Literatura.....	54
7. Evidencija slika	58
8. Evidencija shema, tabela i grafikona	59
9. Evidencija priloga	60

1. Uvod

Tema ovog završnog diplomskog rada jest *Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima*, a odabrala sam je zbog velike ljubavi i ogromne znatiželje prema bosanskom i njemačkom jeziku te prema lingvistici i semantici. Spoj historijskog i savremenog pretpostavlja dugotrajnost promjena nastalih pod njegovim utjecajem. S jedne strane, historija je različitim kulturnim i civilizacijskim promjenama vršila utjecaje i mijenjala jezike prenoseći ih iz jedne kulture u drugu, a, s druge strane, savremena lingvistička istraživanja omogućavaju nam proučavanje nastalih promjena i utvrđivanje posljedica koje su te promjene u jeziku uzrokovale. S obzirom na ogromnu brzinu razvoja kako tehnologije tako i *onlajn* medija u svim sferama života, pa i u jeziku, dolazi do velikih promjena mnogo brže nego što možemo i zamisliti.

Rad će predstaviti zastupljenost germanizama kao sinonima domaćim riječima, a osim toga će, također, dati jasnu sliku njihove upotrebe u *onlajn* medijima.

U istraživanju germanizama naišla sam na mnoge prepreke, što je predstavljalo i najveću poteškoću pri izradi ovoga rada. No, dobiveni rezultati značajni su, ako u obzir uzmemo to da sam polazila od teze da su germanizmi kao sinonimi domaćim riječima zastupljeni u velikoj mjeri i da time prijetu značajno promijeniti jezičko stanje, posebno putem *onlajn* medija. Međutim, rezultati nisu potvrdili polaznu tezu te su, zapravo, pokazali da germanizmi kao sinonimi domaćim riječima u *onlajn* medijima jesu zastupljeni u velikoj mjeri, ali ne i u mjeri u kojoj bi uzrokovali radikalne promjene samog jezika.

I pored nastojanja da se očuvaju domaće riječi i odupiranja značajnijem utjecaju germanskih jezika, a posebno njemačkog, naš jezik i danas raspolaže određenim brojem germanizama. Za mnoge germanizme, osobito u žargonu, već odavno u upotrebi ne postoje adekvatne domaće riječi, dok se standard donekle uspijeva oduprijeti. Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima mogu se analizirati s različitih aspekata. Riječ koja se posuđuje postaje model koji u jeziku primaocu dobiva svoju repliku. Replika se mora prilagoditi jezičkom sistemu u koji ulazi. Ona se prilagođava na različitim jezičkim nivoima. Ovaj rad predstaviti će germanizme kao sinonime domaćim riječima i prikazati koliko su germanizmi zastupljeni u bosanskom jeziku.

Ključne riječi: *sinonimi, germanizmi, posuđenice, germanski jezici, bosanski jezik, standardni jezik, onlajn mediji.*

1.1. Predmet, cilj i svrha istraživanja

Bosna i Hercegovina je kroz stoljeća bila izložena različitim okupatorima i osvajačima. To je zemlja koja je u svoju kulturu, ali i jezik kao dio svoje kulture, prihvatila ono što je bilo neophodno, opirala se, ali i posustajala u svom opiranju. Upravo je to dio razloga zbog kojih u jeziku nailazimo na mnoge posuđenice i riječi stranog porijekla koje su potpuno ili djelimično potisnule domaće riječi. Međusobni dodiri, utjecaji i prožimanja stanovništva s ovih prostora i germanskog stanovništva trajali su stoljećima, a kao posljedica i rezultat tih historijskih, kulturnih, ekonomskih i političkih odnosa svakako je situacija koju sada nalazimo. S druge strane, međusobni dodiri na području jezika, kao i utjecaj koji je njemački jezik kroz historiju ostavio na bosanski, vidljivi su na primjerima germanizama, tj. posuđenica iz njemačkog jezika.

https://www.radiosarajevo.ba/vijesti/euphoria/zivotno-ugrozen-golfom-se-zabio-u-sleper-koji-je-bosanac-nepropisno-parkirao/25

S radiosarajevo.ba

VIJESTI BIZNIS METROMAHALA MAGAZIN KOLUMNJE SPORT AUTO-MOTO MULTIMEDIA INFOGRAFIKE

Foto: chiemgau24.de

Shares: < 0

Njemačka / Životno ugrožen: Golfom udario u šleper koji je Bosanac nepropisno parkirao

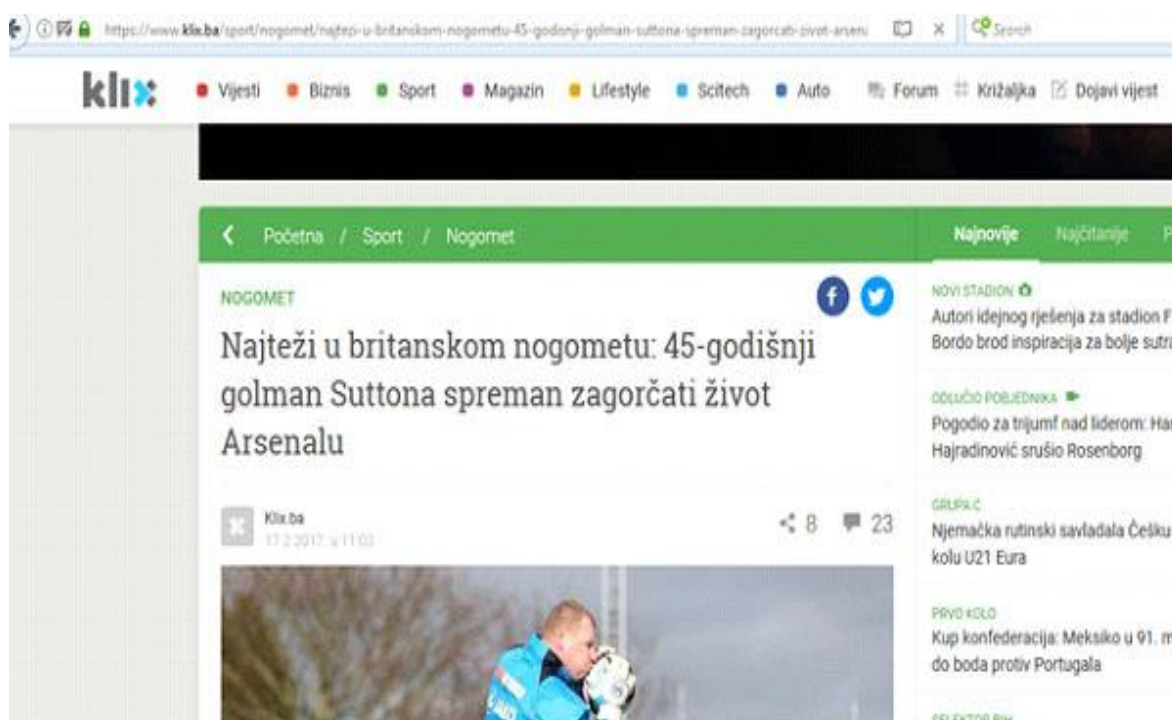
13. 01. 2017. u 12:54:00

Radiosarajevo.ba

Slika 1: Primjer upotrebe germanizma *šleper* u naslovu na poznatom bosanskohercegovačkom *onlajn* portalu Radiosarajevo.ba. Izvor: www.radiosarajevo.ba

Slika 2. Primjer upotrebe germanizma *ceh* u naslovu na poznatom bosanskohercegovačkom *onlajn* portalu Klix.ba. Izvor: www.klix.ba

Slika 3. Primjer upotrebe germanizma *golman* u naslovu na poznatom bosanskohercegovačkom *onlajn* portalu Klix.ba. Izvor: www.klix.ba

Rezultati istraživanja djelimično su dokazali početnu hipotezu: germanizmi jesu u velikoj mjeri zastupljeni u *onlajn* medijima, ali ne predstavljaju prijetnju jeziku primaocu.

Uzimajući u obzir revolucionarni razvoj korištenja interneta u posljednjih nekoliko godina, uočila sam veliku zastupljenost stranih riječi u domaćim *onlajn* medijima. Domaći portali iz komercijalnih razloga, po ugledu na moderne trendove svjetskih medija, a s ciljem ostvarivanja veće popularnosti, posežu za stranim riječima, pri čemu su to često germanizmi. Ipak, ne možemo zanemariti činjenicu da su strane riječi sve učestalije i u svim ostalim medijima (na televiziji, u štampi i sl.).

Cilj moga rada nije analiza načina na koji su one adaptirane u našem jeziku niti analiza njihovog izvornog porijekla (jesu li izvorno njemačke ili pripadaju nekom drugom jeziku iz germanske skupine). Navest ću podatak o tome iz kojeg su jezika istraživane riječi posuđene te se zadržati na adaptiranim njemačkim germanizmima u bosanskom jeziku i kao takve ih analizirati

Cilj istraživanja bit će ispitati učestalost njihove upotrebe na bh. *onlajn* portalima, kako bi se na osnovu toga moglo pretpostaviti koliko su zastupljeni i u ostalim vrstama medija. No, u analizi istraživanih germanizama navest ću i njihovu frekvenciju na ostalim portalima. Internet danas sadrži veliku količinu tekstova koji su dostupni u svako vrijeme te time ima i posredničku ulogu u oblikovanju jezika. Upotreba *veb* stranica kao izvora danas je veoma popularna, ponajviše zbog toga što se na taj način omogućava pristup različitim korpusima. Tako danas bosanski *veb* korpus (bsWaC) nosi najviše nivoe domena i prve verzije bosanskih i srpskih *veb* korporacija bsWaC v1.0 i srWaC v1.0. Korpusi posjeduju 1,9 milijardi, 429 miliona i 894 hiljade pojava. Ovakvim pristupom omogućeno je čitanje frekvencije za svaku riječ ponaosob na svim raspoloživim *veb* portalima u matičnoj državi. Tokom istraživanja naišla sam na mnogo rasprava u vezi s definiranjem pojmova *posuđenica*, *tuđica* te *strana riječ*, ali i na brojne rasprave u vezi s pitanjem da li se one uopće mogu jasno razdvojiti i kao takve definirati. Ovim se postavlja pitanje šta su ustvari germanizmi ili šta je svaki drugi *-izam* (Tepeš-Golubić 2016:23).

S obzirom na to da se u našem jeziku nalazi veliki broj germanskih posuđenica, neophodno je bilo svesti proučavanja na jedan određeni skup riječi, i to na one najučestalije, one koje se prema mojoj vlastitoj procjeni najčešće koriste u svakidašnjem govoru.

U istraživanje sam uključila uglavnom imenice i djelimično pridjeve. Korpus istraživanja obuhvata 42 riječi, te ću se zadržati u leksičkim okvirima, iako se germanizmima

ne smatraju samo leksičke već i sintaksičke i semantičke jezičke jedinice. Pretpostavka je da su germanizmi koje sam odabrala poznati većini govornika u BiH te da se često koriste u svakodnevnom govoru.

U odabiru *onlajn* medija za istraživanje postavila sam nekoliko kriterija. Prvi kriterij bio je da je medij relevantan, da ima veliku čitanost i posjećenost korisnika. Ovim putem se upravo vrši brzo prenošenje i integriranje stranih riječi u domaći jezik. Sljedeći bitan kriterij jeste sveobuhvatnost medija, zbog čega sam odabrala medije koji pišu o različitim sferama života (politika, moda, zdravlje, kultura, sport, obrazovanje i sl.). U izboru medija za analizu u radu nisam se oslanjala na lokalne medije, s obzirom na to da bi ovakvo proučavanje moglo dovesti do nejednakih rezultata. Njemački jezik nije podjednako ostvario utjecaj na svim prostorima u prirodnom procesu integracije posuđenica. Istraživanjem nisam obuhvatila sponzorirane članke i tekstove. U analizi tekstova nisam uzimala u obzir forume, diskusije i komentare koji se nalaze u sklopu objavljenog članka. Ovi tekstovi nisu dio tematike istraživanja imajući u vidu njihovu konstrukciju i nastanak.

S obzirom na to da se proces integracije posuđenica bez prestanka razvija, u istraživanju sam obuhvatila određeni period od četiri mjeseca, odnosno jedan godišnji kvartal, u periodu od 1. januara do 30. aprila 2017. godine. Polazim od pretpostavke da je ovo vremensko razdoblje dovoljno da bi se dobili konkretni rezultati, odnosno relevantan pokazatelj koliko se njemački sinonimi koriste u bh. *onlajn* medijima.

Od pomoćnih alata kod kvantitativne analize koristila sam trenutno najaktuelniju tražilicu „Google“ te arhive medija koje sam istraživala.

1.2. Struktura rada

Svrha je rada analizom predstaviti zastupljenost i frekvenciju germanizama u bosanskohercegovačkim *onlajn* medijima.

Kako bi navedeni cilj i svrha bili ostvareni, rad će istražiti u kojoj su mjeri u leksikografskom smislu zastupljeni germanizmi kao sinonimi domaćim riječima u današnjim *onlajn* magazinima. Temeljeći korpus na odabranim germanizmima u bosanskom jeziku istražiti ću njihovu zastupljenost i frekvenciju, upariti svaki od njih s njegovim sinonimom te analizirati

zastupljenost i frekvenciju sinonima. Uporedit ću dobivene rezultate analize germanizama i njihovih sinonima te prikazati različitost njihove frekvencije.

Rad obuhvata četiri cjeline: 1. opis metodologije rada, 2. teorijski opis s definicijom (prilagođavanje sinonima, njihova praktična upotreba te morfološko i semantičko prilagođavanje), 3. rječnik odabranih germanizama sa sinonimskim parovima, porijeklom te bsWaC frekvencijom te 4. analizu i rezultate istraživanja s komparativnim prikazom.

Opisani su alati i metode istraživanja, kriteriji korišteni u istraživanju, zapažanja prilikom istraživanja te popis istraživanih posuđenica s krajnjom analizom rezultata u obliku tablica, grafikona i teksta.

Istraživanje zastupljenosti germanizama kao sinonima u bosanskom jeziku zasniva se na sljedećoj hipotezi: germanizmi kao sinonimi domaćim riječima zastupljeni su u velikoj mjeri u bosanskohercegovačkim *onlajn* medijima.

Nakon opisa metodologije rada bit će obrazloženi rezultati istraživanja iz kojih je vidljivo u kojoj su mjeri zastupljeni germanizmi kao sinonimi domaćim riječima te u kojoj je mjeri potvrđena postavljena hipoteza. Rad i istraživanje zaokružiti ću zaključkom.

2. Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima

2.1. Sinonimija – definicija i karakteristike

Pretpostavimo da neko želi u jednoj rečenici opisati sljedeću situaciju: u neposrednoj okolini govornika živi jedna ženska osoba plave kose i prijatne spoljašnjosti, koja inače profesionalno liječi djecu i prema čijem kućnom ljubimcu, čovjekovom najvjernijem prijatelju, svi, uključujući i govornika, gaje prijateljska osjećanja.

Opis bi mogao izgledati, recimo, ovako:

„U mom komšiluku živi jedna prekrasna plavuša, inače dječiji ljekar, čijeg psa svi mi volimo.“
Ovo je, vjerovatno, najprirodniji način da se predviđeni sadržaj uobličiti i izrazi u bosanskom jeziku, mada nikako nije i jedini. Ne ulazeći ovom prilikom u varijacije rečenične strukture, nego se usredsređujući samo na leksičku dimenziju sadržaja, na mjestu podvučenih riječi u spomenutom iskazu mogle bi se javiti bar još i ove sinonimne riječi:

- *komšiluk* – *susjedstvo*,
- *živi* – *stanuje*,

- *prekrasna – zgodna, privlačna, ljupka, atraktivna, glamurozna,*
- *plavuša – plavojka,*
- *dječiji ljekar – pedijatar,*
- *pas – ker, kera, kuca, džukela,*
- *volimo – ljubimo, obožavamo.*

Uzimajući u obzir okolnosti, navedene riječi međusobno su zamjenjive, ali ni u kom nas slučaju ne bi trebale navesti na pomisao da je njihova zamjenjivost automatska ili, čak, apsolutna (Prčić 1999: 125).

Riječi koje se podudaraju i po značenju i po upotrebi nazivamo apsolutnim ili pravim sinonimima; to su riječi koje, svakako, imaju isto i denotativno i konotativno značenje te istu upotrebnu i komunikacijsku vrijednost. No, s druge strane gledajući, upravo ovakvih sinonima u jeziku nema ili ih ima u veoma malom broju te se sinonimima uobičajeno smatraju riječi koje imaju istu denotaciju, tj. one riječi koje se odnose na isti pojam i na isti predmet u izvanjezičkoj stvarnosti. Iako sinonimi imaju istu denotaciju, tj. odnose se na isti pojam, to ne znači da se oni uvijek mogu upotrijebiti u istoj govornoj situaciji te da imaju istu funkcionalnu vrijednost (Hudeček – Mihaljević 2008: 168).

S obzirom na to da je izrazito složena, sinonimija sa sobom nosi čitav niz pitanja:

- kako se definira sinonimija,
- kako se uspostavlja razlika među sinonimima,
- kako se upotrebljavaju sinonimi.

Od izuzetne je važnosti imati na umu kako mogućnost odabira nikako ne bi smjela biti izjednačena s mehaničkim, nasumičnim i nepromišljenim zamjenjivanjem jedne sinonimne riječi drugom, jer se time u potpunosti poništava suština i svrsishodnost sinonimije.

U osmišljenoj upotrebi jezika pitanja koja se uvijek moraju postaviti (sebi ili drugima) jesu:

- kojim bi se sve riječima željeni sadržaj mogao izraziti?
- ili, još tačnije, koje nam riječi stoje na raspolaganju za izražavanje ovog sadržaja?
- kako se one međusobno razlikuju?

Počevši od obrazovanja u školama, učenicima se redovno savjetuje da u svojim pismenim radovima izbjegavaju „dosadno ponavljanje” i da se zato služe sinonimima, tj. „riječima istog ili sličnog značenja”. S tim „riječima istog ili sličnog značenja” tokom svog školovanja učenici se susreću tek povremeno, mahom kod tumačenja „manje poznatih i stranih riječi” u književnim djelima, kada se jedna riječ jednostavno objasni svojim sinonimom (čest

postupak, inače, i u našim rječnicima) (Skelin-Horvat 2005: 118). No, prava pometnja nastaje kada se posuđenice ili riječi stranog porijekla upotrijebe u istu svrhu. Ovakav način korištenja posuđenica trenutno je veoma moderan i posebno zastupljen kod mlađih generacija.

Međutim, uz malobrojne izuzetke, u obrazovnom procesu nema konkretnog i detaljnog bavljenja sinonimijom i sinonimima kao jednom od značajnijih jezičkih pojava, iako bi takav angažman njegovao izražajni potencijal našeg jezika, ali i razvijao jezičke navike te obogaćivao rječnički fond onih koji se njime svakodnevno služe. Štaviše, ni raspoloživi rječnici ne pružaju uvijek nedvosmislen uvid u odnose među značenjski bliskim riječima, pa je radi potpunije informacije potrebno detaljnije istraživati, bez garancije da će se stići do zadovoljavajućeg odgovora (Anić 1998: 18). Čini se kako je osmišljena eksploatacija sinonima privilegija najviše književnika, pjesnika, jezičkih stručnjaka i ostalih zaljubljenika u jezik (Talanga 2002: 36).

Na prvom mjestu nailazi se na brojne sinonime koji se koriste bez ikakvog uočljivog nijansiranja, samo zato da bi se izbjeglo „dosadno ponavljanje“:

- *pozorište – teatar,*
- *ljekarna – apoteka,*
- *falš – pogrešan* (Anić 1999: 77).

Težeći izbjegavanju ponavljanja često posežemo za stranim riječima koje su za određenu situaciju ili opis adekvatne te takvu riječ time postavljamo u ravan domaće riječi, čineći nesvjesno zamjenu domaće riječi stranom, u našem slučaju – germanskom. Upravo iz ovakvih razloga dolazi do pojave usvajanja germanizama kao sinonima pa tako imamo: *veš* umjesto *rublje*, *šleper* umjesto *tegljač*, *ceh* umjesto *račun*, *ruksak* umjesto *ranac* i sl.

Pored parova sinonima domaćih riječi, veoma su uobičajni i parovi domaćih i stranih riječi (Prčić 1997: 79). Uprkos pretežnom nastupanju u kombinaciji s drugom riječi, ponekad ima i izuzetaka, nerijetko izvanredne originalnosti:

- *student, akademac, visokoškolac, akademski građanin,*
- *fri-šop, djuti-fri-šop, bescarinska prodavnica, slobodna carinska prodavnica (od kojih ova posljednja, pokušaj prevoda engleskog uzora, nema čak ni smisla)* (Lalević 1974: 67).

Sinonimi se javljaju u miroljubivoj, skoro ravnodušnoj koegzistenciji u spojevima kao što su:

- *prijedlozi i sugestije,*
- *zanimljiv i interesantan,*
- *važan i bitan,*

- prijatno i ugodno.

U ovim pleonastičko-tautološkim spojevima, čija svrha nije u potpunosti razjašnjena, iako se najvjerovatnijim čini pokušaj pojačavanja uvjerljivosti, ovako upotrijebljenim riječima svojstvo sinonimnosti u većoj se ili manjoj mjeri zamagljuje (Prčić 1997: 80). Pa ipak, najznačajnija je, svakako, neophodnost sastavljanja sveobuhvatnog rječnika diferenciranih sinonima u kojem bi bila sagledana pojedinačna komunikativna vrijednost svih značenjski uporedivih riječi u leksičkom fondu bosanskog jezika, bez obzira na to (Prčić 1997: 74):

- da li su domaćeg porijekla ili ne,
- da li spadaju u standardni jezik ili ne,
- da li spadaju u savremeni jezik ili ne.

U takvom bi se rječniku, uz ostalo, moglo tačno saznati šta se sve implicira kada se neka djevojka opiše kao lijepa, zgodna, privlačna, ljupka, atraktivna, glamurozna i sl.

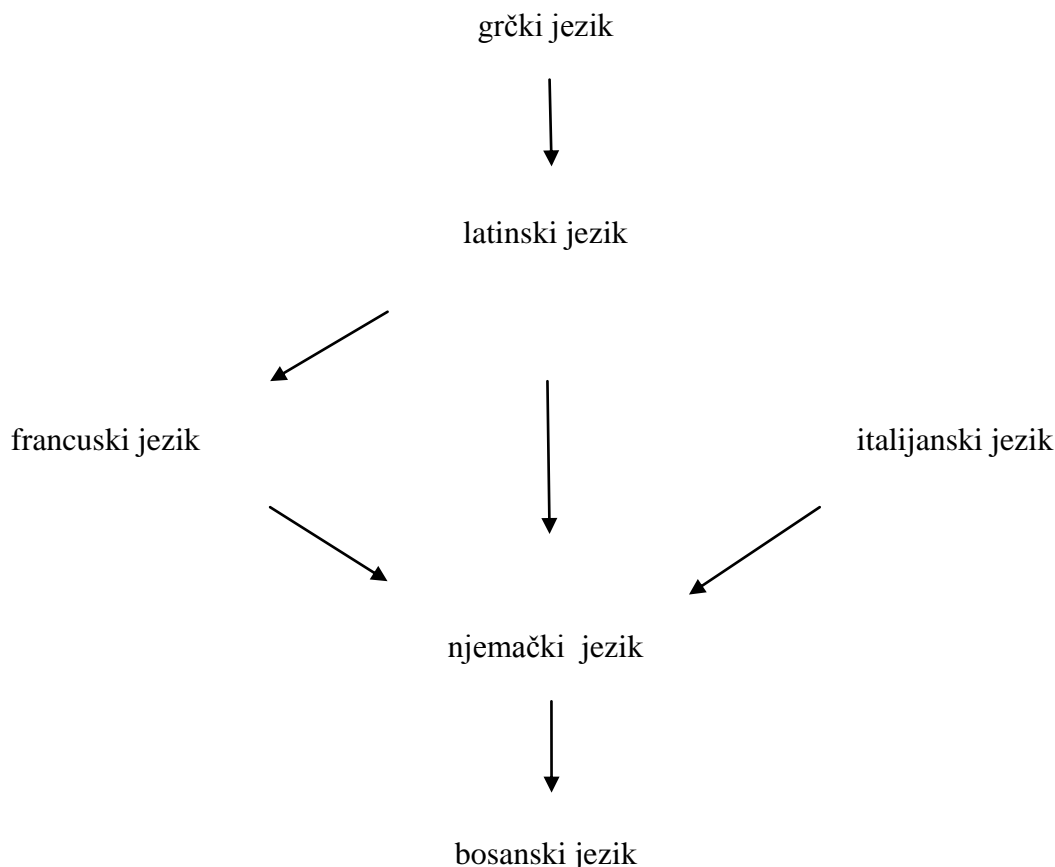
2.2. Definicija i prilagođavanje germanizama

Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima predstavljaju heterogen pojam, o čemu su pisali mnogi strani i domaći autori,¹ pritom iznoseći različita mišljenja i pristupe. Mali broj autora daje definiciju samog pojma. Stjepan Babić definira pojam „germanizam“ tako što tvrdi da „sve što u domaćem jeziku potječe neposredno ili posredno iz njemačkoga jezika možemo smatrati germanizmom, ali je očito da svi tako određeni germanizmi nisu istovrsni“. Također, navodi da njemačke posuđenice treba raščlaniti prema sljedećim kriterijima: pravo porijeklo, vrijeme preuzimanja, stepen prilagođenosti te status njemačke posuđenice u standardnom jeziku (Babić 1990: 214-224; navedno prema: Stojić 2008: 361). U pokušaju što boljeg određivanja i preciziranja pojma „germanizam“ isti autor razlikuje prave i neprave germanizme. Nepravi germanizmi nazivaju se i *polugermanizmima* ili *prividnim germanizmima*, a u domaći jezik došli su kao posljedica utjecaja nekog trećeg jezika. To su nenjemačke riječi koje su došle u domaći putem njemačkog jezika. Tokom istraživanja korpusa germanizama ustanovila sam da je 55% riječi za koje sam pretpostavila da su germanizmi

¹ Od stranih autora koji su istraživali posuđenice iz njemačkog jezika na prostoru Hrvatske i nekadašnje Jugoslavije izdvajamo H. Striedter-Temps, E. Schneeweisa, M. Rammelmeyera, W. Oschliesa, a od hrvatskih autora M. Gojmerca, I. Medića, N. Ivanetić, A. Pavić Pintarić, A. Stojić, V. Piškorca, B. Štebih Golub, T. Talangu, M. Turk, S. Turkovića i S. Žepića.

zapravo posuđeno iz drugih jezika, kao što su grčki, italijanski, latinski te francuski. Njemački je, dakle, u takvim slučajevima imao ulogu posredovanja.

Na sljedećoj shemi možemo vidjeti način na koji je njemački jezik posredovao u prenošenju riječi iz drugih jezika u bosanski:

Shema 1: Njemački jezik kao posrednik u prenošenju riječi iz drugih jezika u bosanski jezik

Polugermanizmi bili bi npr. *frtalj*, *hahar* ili *huncut*, za čije posuđivanje je posrednik mađarski jezik, ili npr. *sala*, gdje je posrednik bio italijanski jezik.

Simeon za riječ „germanizam“ daje tri značenja:

- općenito nešto što je svojstveno Njemačkoj, a uvedeno je kod drugih naroda ili u druge jezike (običaj, jezik itd.),
- riječ, izraz, konstrukcija svojstvena njemačkom jeziku, uzeta sama po sebi ili unesena u druge jezike ili, pak, načinjena prema njemačkom jeziku, i

- u širem smislu – riječ, izraz ili konstrukcija preuzeta iz bilo kojega germanskog jezika ili načinjena prema njemu, a koja nije u skladu s jezikom u koji je ušla (Simeon 1969: 214).

Također, Rikard Simeon u *Enciklopedijskom rječniku lingvističkih naziva* (1969: 481) navodi sljedeće: germanizam, -zma, 2. mn. germanizama – 1. način izražavanja u duhu njemačkog jezika; 2. tuđica uzeta iz nekog germanskog jezika.

Očigledno je da se u većini slučajeva germanizam definira kao riječ preuzeta iz njemačkoga koja se potom prilagođava sistemu jezika koji je preuzima. Pod pojmom „germanizam“ podrazumijevamo sve riječi posuđene iz njemačkog jezika koje su posrednim ili neposrednim putem došle u bosanski jezik. Tako bismo, dakle, germanizam mogli definirati kao svaku riječ iz njemačkog jezika koja je neposrednim ili posrednim putem došla u domaći jezik i koja je, vremenom, prošla kroz proces prilagođavanja. U našoj definiciji germanizma naglašavamo činjenicu da se radi o riječi preuzetoj iz njemačkoga jezika koja se kao strana riječ tokom transfera mora prilagoditi da bi se mogla integrirati u sistem domaćeg jezika (Muljačić 2003: 45).

2.3. Sinonimi u teoriji i praksi

Ljudski um u datom kontekstu uspješno identificira potencijalna značenja metodama koje se međusobno podržavaju, korigiraju ili negiraju. Sinonimija više nego bilo koja druga pojava ovisi o kontekstu, no značajnija istraživanja i proučavanja ovog jezičkog fenomena tek predstoje (Šarić 2011: 314). Kod nekih sinonimskih parova značenjsko polje jednog sinonima mnogo je šire od značenja drugog, kao u primjeru *doktor – liječnik*, pri čemu ove lekseme nisu zamjenjive u svakom kontekstu. *Doktor* je i osoba s doktoratom određene nauke, a ne samo *liječnik*, no svaki je liječnik *doktor* jer je diplomirao medicinu, ali svaki *doktor* i nije ustvari liječnik (Mihić 2012: 141). U ovakvim slučajevima kontekst određuje značenje.

Dugogodišnjom analizom germanizama i austrijacizama² Nenad Memić sastavio je rječnik u koji je uvrstio 1.100 germanizama, za čije porijeklo je utvrdio da je germansko. Ovo je prvi rječnik germanizama i austrijacizama u bosanskom jeziku. U taj su broj uključene i:

² Termin preuzet iz naslova obrađivanog rječnika Memić, N. *Germanizmi i austrijacizmi u bosanskom jeziku*, Connectum, Sarajevo, 2014.

- izravne posuđenice iz njemačkog jezika,
- u manjem broju, neki hibridni oblici koji sadrže njemačke leksičke elemente (Filipović 1986: 116).

U kontaktnoj lingvistici poznata je teza da se najčešće posuđuju imenice. U odnosu na ostale vrste riječi imenice predstavljaju najveći postotak germanizama, a tvore se pomoću nastavaka imenica bosanskoga jezika.

U bosanskom jeziku bilježimo i primjere hibridnih i neizravnih posuđenica. One predstavljaju složenice tvorene od dviju riječi, od kojih je jedna riječ iz bosanskog jezika, a druga posuđenica. Složenice, kod kojih je jedna riječ posuđena iz njemačkog jezika, a druga pripada bosanskom jeziku pojavljuju se vrlo rijetko (*šampita, šperploča*) (Dragičević 2005: 71).

Adaptacija imenica na morfološkom nivou obuhvata istovremeno i određivanje morfološkog oblika i roda. U njemačkom jeziku, kao i u bosanskom, rod može biti prirodni i gramatički te se može označiti sa sva tri tipa transmorfemizacije (Krpan 2005: 19).

Oba jezika, njemački kao i bosanski, poznaju sva tri roda te imaju kategorije prirodnog i gramatičkog roda (muški, ženski i srednji), koji je u njemačkom naznačen određenim (*der, die, das, die*) ili neodređenim (*ein, eine, ein*) članom, koji stoji ispred imenice, te specifičnim imeničkim nastavcima (Filipović 1986).

Ipak, najveći broj imeničkih posuđenica iz njemačkoga jezika u bosanskom javlja se u muškom ili ženskom rodu.

Pravilo morfološke adaptacije jeste da kada se posuđenica potpuno integrira u sistem jezika primaoca, kao replika preuzima sve oblike tog sistema.

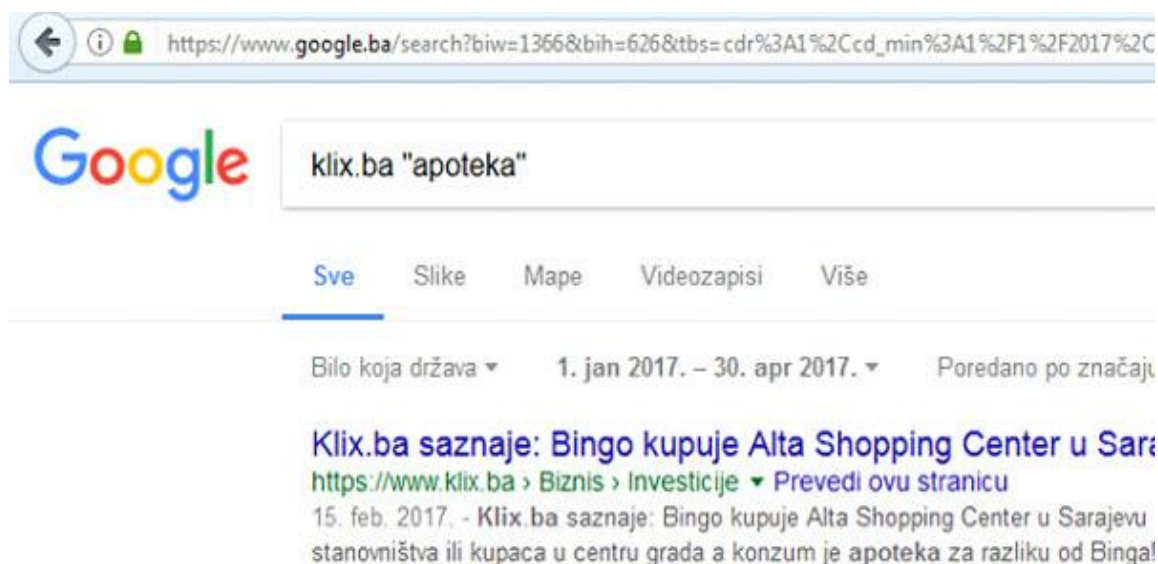
Proces integracije provodi se tako što se imenice integriraju u sistem deklinacije jezika primaoca prema paradigmi u skladu s rodom.

3. Germanizmi kao sinonimi domaćim riječima u onlajn medijima

3.1. Alati i metode istraživanja

U istraživanju sam koristila trenutno najaktuelniju *onlajn* tražilicu: *www.google.com*. Pretraživanje sam izvodila tako što sam u navedenu tražilicu upisivala istraživani *onlajn* portal

i ključnu riječ, kako bih samu riječ vezala za konkretan *onlajn* portal koji je predmet istraživanja te sam na taj način dobivala popis veza željenih internetskih stranica i ključnih riječi.

Slika 4. Tražilica Google

Izvor: www.google.com

Dakle, na način ilustriran putem prethodne slike dobivala sam frekvenciju riječi *apoteka* iz korpusa na *onlajn* portalu Klix.ba.

Pod opcijom „alati za istraživanje“ dobivala sam vremenski raspon koji se odnosi na ovaj istraživački rad.

Uz metodu pretraživanja putem tražilice koristila sam i arhivu medija, ali u manjoj mjeri. Naime, arhive su veoma komplicirano organizirane i nisu dovoljno pregledne te je pristup pretraživanju putem tražilica bio mnogo brži, jednostavniji i kvalitetniji.

Germanizme kao sinonime domaćim riječima zbrajala sam koristeći formulu CTRL+F. Ovom pretragom dolazimo do ključnih riječi u tekstovima i njihovim zbrajanjem dolazimo do podatka koliko puta se nalaze u jednom tekstu.

Tekstom je smatrana svaka vrsta pisane cjeline koja se nalazila na stranici, uključujući i naslove, podnaslove, nadnaslove, ali ne i opise slika, unose u okviru foruma, komentare i diskusije vezane za određene slike ili tekstove.

3.1. *Onlajn* portali u istraživačkom radu

Za izvore istraživanja odabrala sam dva najposjećenija *onlajn veb* portala u Bosni i Hercegovini, prema istraživanju najpoznatije istraživačke agencije u Evropi gemiusAudience (slika 5.): *www.klix.ba* i *www.radiosarajevo.ba*.

Slika 5. Rezultati istraživanja posjećenosti bosanskohercegovačkih *onlajn* portala gemiusAudience najveće istraživačke *onlajn* agencije u Evropi

Izvor: www.audienceba.gemius.com

Prva navedena *onlajn* stranica na listi *www.olx.ba* nije uzeta kao izvor istraživanja s obzirom na to da je ova stranica reklamnog tipa te pruža mogućnost objavljivanja različitih oglasa svim posjetiocima. Najvažniji kriterij pri odabiru teksta bio je kriterij donošenja konkretne vijesti. Vijesti su obuhvatale sve sfere života – politiku, film, sport, zdravlje itd. Bitan faktor za odabir bilo je prenošenje vijesti čitaocima putem teksta bez obzira na kvalitet i količinu napisanog sadržaja. Vrlo je teško bilo odvojiti sponzorirane članke od onih koji to nisu, jer je takvih veoma mnogo, te se ovo moralo prepoznati. Nisu istraživane video i foto vijesti. Isključeni su i polovični ili nepotpuni tekstovi koji su zahtijevali neku vrstu pretplate da bi se tekst nastavio čitati ili oni kojima je cilj bio samo prodaja štampanog izdanja.

3.2. Istraživani germanizmi

Germanizmi koji su predmet ovog istraživačkog rada preuzeti su uglavnom iz prvog bosanskog rječnika germanizama pod naslovom *Rječnik germanizma i austrijacizama u bosanskom jeziku* autora Nenada Memića, ali i iz značajnijih naučnih članaka i drugih rječnika koji su navedeni u popisu literature na kraju rada. Kako bih svaki germanizam uparila s njegovim sinonimom, koristila sam *Rječnik bosanskoga jezika* autora Senahida Halilovića, Ismaila Palića i Amele Šehović te druge rječnike koji su navedeni u popisu literature. Zbog prisustva mnogobrojnih germanizama u našem jeziku istraživanje je fokusirano na 42 odabrane riječi sa značajnom frekvencijom, od kojih su veći dio imenice te nekoliko pridjeva. U odabiru imenica u najvećem broju nametnule su se imenice muškog roda. Uzimajući u obzir dominaciju muške terminologije na istraživanim *veb* portalima ovakva pojava nije mi bila nimalo iznenađujuća.

Prilikom izbora riječi osvrnula sam se dijelom i na njihovo porijeklo te njihovu prilagodbu u bosanskom jeziku. U rječniku odabranih riječi uz svaku riječ navedeno je njeno porijeklo te podatak o tome je li ona izvorno njemačka riječ. Na osnovu ovog istraživanja došla sam do rezultata koji daju odgovor na pitanje jesu li današnji takozvani germanizmi pravi germanizmi ili su porijeklom iz drugih jezika.

No, kriteriji koji su mi bili najvažniji prilikom odabira riječi jesu: da odabrane riječi posjeduju veću frekvenciju na *onlajn* portalima te da nemaju nultu prisutnost, da su poznate i razumljive većini govornika u BiH, da imaju svoj sinonim u jeziku primaocu na čijem se mjestu nalaze. S obzirom na to da želim ispitati zastupljenost germanizama kao sinonima u bosanskom jeziku te njihovu prisutnosti i dostupnost, davala sam prednost germanizmima koji su više ustaljeni i bolje integrirani u bosanski jezik.

Istraživanje ne uzima u obzir samo odabrane riječi u nominativu. Zbog nemogućnosti eliminiranja deklinacije evidentirala sam frekvenciju odabranih riječi u svim padežima u kojima su se pojavljivale u analiziranim tekstovima. Upravo iz ovog razloga svaka posuđenica pretražena je u svim padežnim oblicima u kojima se koristi: npr. *bina*, ali i *bine*, *bini*, *binu*, *binom*, samo u jednini ili samo u množini. Za imenice koje označavaju zanimanja prednost sam dala imenicama muškog roda, ali u svim padežnim oblicima, zbog dominacije muške tematike u analiziranim tekstovima.

Za razumijevanje zadržavanja germanizama kao sinonima u bosanskom jeziku potrebno je dijelom istražiti i njihovo porijeklo u njemačkom jeziku, odnosno ukazati na jezik iz kojeg su istraživane riječi izvorno posuđene.

S obzirom na to da je većina istraživanih riječi u naš jezik došla preko njemačkog, a mnoge od njih su i izvorno njemačkog porijekla, neophodno je navesti razvoj njemačkog jezika kroz historiju. Njegov razvoj kroz historiju možemo okvirno podijeliti na četiri epohe:

1. starostandardni njemački – „Althochdeutsch“: od 700. do 1050. g.,
2. srednjostandardni njemački – „Mittelhochdeutsch“: od 1050. do 1350. g.,
3. ranostandardni njemački – „Frühneuhochdeutsch“: od 1350. do 1650. g.,
4. novostandardni njemački – „Neuhochdeutsch“: od 1650. do danas.³

3.3. Rječnik analiziranih germanizama⁴

A

1. apotéka *die Apotheke* (frekvencija u bsWaC korpusu: 4.507)

ljekarna (frekvencija u bsWaC korpusu: 906)

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *apotēke*, što bi značilo specijalizirana trgovina lijekova, ljekarna. Posuđenica datira iz 13. stoljeća od srednjolatinske riječi *apothēca*,

³ Rolf, B., Claudine, M., Nikolaus, R., *Alt- und Mittelhochdeutsch*, 9. Auflage, Sprachgeschichtliche Grundlagen, UTB. 2015, str. 2. (<http://static.onleihe.de/content/utb/20151221/978-3-8385-4529-5/v978-3-8385-4529-5.pdf>, preuzeto: 24. 8. 2017)

⁴ Analiza porijekla riječi bazirana je na arhivi DWDS, *Digitalni rječnik njemačkog jezika*, Berlin-Brandenburška Akademija znanosti, dostupno na *veb* stranici: <https://www.dwds.de/d/woerterbuecher>.

Arhiva DWDS riječi digitalne verzije obuhvata rječnike: *Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache* (WDG) i njegovu reviziju u DWDS rječniku, *Etymologische Wörterbuch des Deutschen* naučnika Wolfganga Pfeifera, njemački rječnik *Deutsche Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm*. Osim toga, sadrži i dijelove velikog rječnika njemačkog jezika u 10 svezaka (Duden 1999).

Rječnik njemačkog savremenog jezika (WDG) razvijen je u Njemačkoj, na državnoj Akademiji znanosti (kasnije: Akademiji znanosti DDR-a) između 1952. i 1977. godine. Štampana verzija sastoji se od šest tomova s više od 4.500 stranica i sadrži više od 120.000 ključnih riječi ili, uz dodavanje svih složenica, više od 120.000 ključnih riječi. Retro-digitalizacija WDG-a omogućila je dva rješenja: a) digitalizirani izvornik uglavnom je podvrgnut originalu na *veb* stranici DWDS-a; b) odvajanjem eWDG leksikografske informacije mogu se prenijeti u bazu podataka.

Etimološki rječnik njemačkog jezika razvijen je 1980. na Akademiji znanosti DDR-a od leksikografa pod vodstvom Wolfganga Pfeifera. Odgovara na pitanja o dobi, porijeklu i odnosu riječi te sadrži informacije o gramatici, značenju i, prije svega, o historiji riječi, za preko 22.000 ključne riječi. Prva i druga izdanja štampane verzije ovog rječnika pojavila su se 1989. i 1993. u „Akademie-Verlag“, a treće izdanje 1995. godine. Digitalizirana i uređena verzija rječnika temelji se na drugom izdanju „Akademie-Verlag“. Digitaliziranu verziju kontinuirano revidira i nadopunjuje Wolfgang Pfeifer.

koja seže do drevnog grčkog izraza *ἀποθήκη* (*apothēkē*) sa značenjem: spremište, skladištenje, logor. Imenica nastala od glagola *ἀποτιθέναι* (*apotithénai*).⁵

B

2. *bànkrot* *der Bankrott* (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.616)
insolvencija⁶ (Memić 2014: 17) (frekvencija u bsWaC korpusu: 2)

Uz značenja: stečaj, bankrota, bankroti, prekid plaćanja.

Posuđenica je iz italijanskog jezika, nastala od izraza *banco rotto*, *banca rotta*. U njemački jezik došla je u 15. stoljeću.⁷

3. *bína* *die Bühne* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.344)
pozornica (frekvencija u bsWaC korpusu: 4.622)

Ograđeni i uzvišeni prostor koji se nalazi na suprotnoj strani gledališta.

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *bün*, *büne*, srednjodonji njemački („Mittelniederdeutsch“) *bone*. Pretpostavlja se da je riječ posuđena u 13. stoljeću. No, daljnje porijeklo je nejasno, ali vjerovatno je i historijski povezana s porodicom riječi *Boden*.⁸

C

4. *cěh*⁹ *die Zech(e)* (frekvencija u bsWaC korpusu: 568)
račun (frekvencija u bsWaC korpusu: 45.187)

Račun za konzumirano jelo i piće u restoranu.

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *zech(e)*, preuzeto iz starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“), od participa *gizeh*. Datira iz 9. stoljeća, dok je daljnje porijeklo nejasno.¹⁰

D

5. *děka* *die Decke* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.570)
pokrivač (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.983)

⁵ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Apotheke>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁶ U *Rječniku bosanskoga jezika*, autora Senahida Halilovića, Ismaila Palića i Amele Šehović, navedeno je značenje ekon. koji nema sredstav za plaćanje svojih dospjelih dugova, koji je odustao od plaćanja.

⁷ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Bankrott>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁸ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Bühne>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁸ Riječi *ceh* i *faktura* imaju zajednički sinonim u bosanskom jeziku, a njihovo značenje se određuje u zavisnosti od konteksta rečenice.

¹⁰ Friedrich Kluge, obradio Elmar Seebold: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24., *durchgesehene und erweiterte Auflage*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2002.

Kučni pokrivač od tekstila ili materijala koji grije.

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *decke*, od starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) *theckī*. Riječ je zabilježena u 8. stoljeću.¹¹

F

6. faktúra *die Faktura* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.169)
račun (frekvencija u bsWaC korpusu: 45.187)

Spisak kupljene ili prodane robe i račun o tome.

Posuđena je u 18. stoljeću u austrijski iz italijanskog jezika.¹²

7. fěšta *die Fest* (frekvencija u bsWaC korpusu: 621)
zabava (frekvencija u bsWaC korpusu: 15.835)

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *fest, feste*. Posuđenica je u njemačkom jeziku od 13. stoljeća, nastala od latinskog *fēstum*, a temelji se na riječi *fēstus*, što znači „svečana vjerska slava, zabava“.¹³

8. flěka *der Fleck* (frekvencija u bsWaC korpusu: 803)
mrlja (frekvencija u bsWaC korpusu: 3.734)

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *vlec, fleck*.¹⁴

9. fräjer *der Freier* (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.150)
muškarac¹⁵ (frekvencija u bsWaC korpusu: 76.107)

Zgodan, naočit mlađi muškarac.

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *vrīer*.¹⁶

10. flāša *die Flasche* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.993)
boca (frekvencija u bsWaC korpusu: 5.809)

Germanski izraz *flahsko, flahskon* (staroskandinavski *flaska*). Starostandardni njemački („Althochdeutsch“) *flasca* i srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *vlasche, vlesche* te anglosaksonski *flaska*, holandski *fles* i staroengleski *flasce* i *flaxe*.¹⁷

¹¹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Decke>, preuzeto 9. 2. 2018.

¹² EBNER Jakob, *Österreichisches Deutsch*, Dudenverlag, Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, Mannheim 2008 49 S., PDF verzija dostupna na stranici: http://www.duden.de/sites/default/files/downloads/Duden_Oesterreichisches_Deutsch.pdf, preuzeto 9. 2. 2018.

¹³ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Fest>, preuzeto 9. 2. 2018.

¹⁴ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Fleck>, preuzeto 9. 2. 2018.

¹⁵ U *Rječniku bosanskog jezika* autora Senahida Halilovića, Ismaila Palića i Amele Šehović (Filozofski fakultet u Sarajevu, 2010) nailazimo i na značenja *mladić, momak*, ali i *dragi, dragan*. Riječ *muškarac* preuzeta je iz rječnika *Germanizmi i austrijacizmi u bosanskom jeziku* autora Nenada Memića (Sarajevo, 2014, str. 99).

¹⁶ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Freier>, preuzeto 9. 2. 2018.

G

11. gólman *der Goalmann*¹⁸ (frekvencija u bsWaC korpusu: 9.783)

vratar (frekvencija u bsWaC korpusu: 3.772)

Čuvar vrata, branilac kapije u fudbalu, jedan od najvažnijih igrača u fudbalu.

Pretpostavlja se da je riječ austrijskog porijekla (Zelničkova 2015: 10).

12. gèpek *das Gepäck* (frekvencija u bsWaC korpusu: 489)

prtljažnik (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.719)

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *gепac* sa značenjem *prtljažnik* u bosanskom jeziku. Izraz se bilježi od 14. stoljeća. U njemačkom jeziku se, pak, koristi naziv *der Kofferraum*.¹⁹

K

13. kàsa *die Kasse* (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.920)

blagajna (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.201)

Posudenica je iz 16. stoljeća iz italijanskog jezika od riječi *cassa*, koja je porijeklom od latinskog *capsa*.²⁰

14. kancèlar²¹ *der Kanzler* (frekvencija u bsWaC korpusu: 917)

premijer (frekvencija u bsWaC korpusu: 51.513)

Uz ovo značenje postoje i značenja: 1. činovnik različita ranga u različitim državama, 2. predsjednik vlade u Njemačkoj, 3. politički dužnosnik različita ranga u različitim državama.

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) *kanzelære* te starostandardni njemački („Althochdeutsch“) *kanzellari*, *kanzilari*, što je nastalo od kasnolatinskog *cancellarius*.²²

15. karfiöl *der Karfiol* (frekvencija u bsWaC korpusu: 386)

cvjetača (frekvencija u bsWaC korpusu: 147)

¹⁷ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Flasche>, preuzeto 9. 2. 2018.

¹⁸ Riječ *Goalmann* ne postoji u engleskom jeziku. Postoje riječi *Goalkeeper* ili *Goalie*. Izvorno njemačka riječ za golmana je *Torhüter*. No, pretpostavlja se da je riječ *Goalmann* nastala srastanjem dvije riječi *goal* i *mann* te se ustalila u upotrebi.

¹⁹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Gepäck>, preuzeto 9. 2. 2018.

²⁰ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Kasse>, preuzeto 9. 2. 2018.

²¹ U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović) nailazimo na značenje 1. hist. činovnik različita ranga u različitim državama 2. pol. a. predsjednik vlade u Njemačkoj b. politički dužnosnik različita ranga u nekim drugim državama.

²² Friedrich Kluge, obradio Elmar Seebold: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24, *durchgesehene und erweiterte Auflage*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2002.

Posuđenica je iz 18. stoljeća na austrijskom govornom području iz italijanskog jezika (gornjoitalijanski dijalekat). U njemačkom jeziku koristi se izraz *der Blumenkohl*.²³

16. kròm̃pīr *die Krumbirne* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.618)
krtola²⁴ (frekvencija u bsWaC korpusu: 33)

Složenica je nastala srastanjem dviju riječi *Grund* i *Birne*.

17. kīks *der Kick* (frekvencija u bsWaC korpusu: 930)
propust (frekvencija u bsWaC korpusu: 5.635)

Osim značenja *propust* ima i značenja: pogrešan udarac, omaška, slabost.

Riječ je posuđena iz engleskog jezika od riječi *kick*.

18. kräh *der Krach* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.361)
slom (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.809)

Uz ovo značenje, znači i: katastrofa, neuspjeh.

Riječ datira iz 10. stoljeća iz srednjostandardnog njemačkog („Mittelhochdeutsch“) *krach*, u koji je posuđena preko starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) od riječi *krac*, *krah*. No, samo značenje potvrđeno je tek u 19. stoljeća, vjerovatno pod utjecajem engleskog jezika i engleske riječi *crash*.²⁵

19. kórpa *der Korb* (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.211)
košara (frekvencija u bsWaC korpusu: 490)

Izraz se bilježi od 9. stoljeća. U srednjostandardnom njemačkom („Mittelhochdeutsch“) navedena riječ ima oblik *corp*, dok u starostandardnom njemačkom („Althochdeutsch“) ima oblike *korb*, *korf*. Vodi porijeklo od latinskog ekvivalenta *corbis*.²⁶

²³ U 18. stoljeću austrijski jezik je bio pod iznimno velikim utjecajem italijanskog jezika, što je omogućilo usvajanje italijanskih riječi u ovaj jezik te posredničku ulogu u prenosu riječi u druge jezike, kao što je bosanski (Zelničková 2015: 8).

²⁴ U bosanskom jeziku danas za krompir postoje nazivi *kropir*, *kompīr*, *krompil*, *krumpijer*, *krunpir*, *krumpir*, ali i *krtola* prema njemačkom *die Kartoffel*. (<http://bujicarijeci.com/2013/03/krumpir-ili-krompir/>, preuzeto: 7. 2. 2018).

²⁵ Friedrich Kluge, obradio Elmar Seebold: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24., *durchgesehene und erweiterte Auflage*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2002.

²⁶ Friedrich Kluge, obradio Elmar Seebold: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24., *durchgesehene und erweiterte Auflage*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2002.

L

20. lágér *das Lager* (frekvencija u bsWaC korpusu: 374)

skladište (frekvencija u bsWaC korpusu: 4.113)

Dolazi od srednjostandardnog njemačkog („Mittelhochdeutsch“) izraza *leger* te starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) *legar*, (od germanskog **leg-ra*). Sadašnji oblik datira od 14. stoljeća.²⁷

21. lòkal *der Lokal* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.976)

objekat (frekvencija u bsWaC korpusu: 11.432)

Riječ je posuđena u 18. stoljeću iz francuskog jezika od riječi *local*, preko kasnolatinskog *locālis*, do latinskog *locus*.²⁸

M

22. màdrac *die Matratze* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.753)

dušek (frekvencija u bsWaC korpusu: 367)

Samo pisanje riječi koja u sastavu ima *-tz* navodi nas na činjenicu da je riječ posuđena u 15. stoljeću od staroitalijanskog *materazzo*. Osnova srednjolatinskog oblika je *matarazum*, *mataratium*, *mataracium*. Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) oblik je *materaz*, *matraz* i *matreiz*. Međutim, porijeklo ovih oblika datira iz arapskog jezika, od riječi *maṭrah*.²⁹

23. màjstor „*der Meister*“ (frekvencija u bsWaC korpusu: 7.857).

zanatlija (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.028)

Riječ u bosanskom jeziku, osim navedenog, ima i sljedeća značenja: 1. zanatlija s položenim stručnim ispitom; 2. vrhunski umjetnik; 3. znalac; 4. visoka titula u šahu ili borilačkim vještinama.

Postojanje riječi potvrđeno je od 8. stoljeća. Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) i starostandardni njemački („Althochdeutsch“) oblik *meister* vjerovatno potječe od latinske imenice *magister*.³⁰

P

24. pàuza *die Pause* (frekvencija u bsWaC korpusu: 10.117)

²⁷ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Lager>, preuzeto 9. 2. 2018.

²⁸ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Lokal>, preuzeto 9. 2. 2018.

²⁹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Matratze>, preuzeto 9. 2. 2018.

³⁰ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Meister>, preuzeto 9. 2. 2018.

odmor (frekvencija u bsWaC korpusu: 22.373)

Srednjostandardni njemački („Mittelhochdeutsch“) oblik je *pūse*. Posuđenica je zabilježena od 14. stoljeća, porijeklom je od starofrancuskog *pause*, preko latinskog *pausa* te nadalje iz grčkog *παῦσις παῦσις (paūsis)*.³¹

25. *paradäjz*³² *der Paradeiser* (frekvencija u bsWaC korpusu: 3.501)

rajčica (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.435)

Izraz iz starijeg novostandardnog njemačkog („Neuhochdeutsch“): *paradies*. Vjerovatno bogata crvena boja asocira na raj i zabranjeno voće u raj u te zbog toga i nosi naziv: *paradies*.³³

26. *pëh* *der Pech* (frekvencija u bsWaC korpusu: 588)

nesreća (frekvencija u bsWaC korpusu: 24.128)

Riječ nastala od starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) oblika *peh*. Posuđenica je iz 8. stoljeća od latinskog *pix* te od starogrčkog *πίσσα (píssa)*.³⁴

R

27. *ründa* *die Runde* (frekvencija u bsWaC korpusu: 4.386)

tura (frekvencija u bsWaC korpusu: 4.295)

Riječ ima značenje: runda prilikom naručivanja pića za društvo s kojim se izašlo vani, ali i: 1. dio bokferskog meča nakon kojeg slijedi jednominutna pauza, 2. razg. faza, etapa (u izabranoj aktivnosti).

Porijeklom je od kasnosrednjostandardnog njemačkog izraza *Runde*.³⁵

28. *rüksäk* *der Rucksack* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.488)

ranac (frekvencija u bsWaC korpusu: 249)

Riječ je zabilježena u alpskim dijalektima od sredine 16. stoljeća (npr., švicarski *ruggsack*). U standardnom njemačkom jeziku u upotrebi je od druge polovice 19. stoljeća.³⁶

³¹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Pause>, preuzeto 9. 2. 2018.

³² Memić bilježi riječ *paradäjz* s kratkosilaznim akcentom (Memić 2014: 184), dok je u standardnom *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 875) zabilježen izraz s kratkouzlaznim akcentom *paràdajz* (ali i: *paradäjz*).

³³ Duden, Online Wörterbuch, Bibliographisches Institut GmbH, 2018. Dostupan na stranici: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Paradeiser>, preuzeto 9. 2. 2018.

³⁴ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Pech>, preuzeto 9. 2. 2018.

³⁵ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Runde>, preuzeto 9. 2. 2018.

³⁶ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Rucksack>, preuzeto 9. 2. 2018.

Š

29. šalter³⁷ *der Schalter* (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.045)

prekidač (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.216)

Riječ nosi značenje: prekidač za struju, ali i: šalter u banci, općini.

Porijeklom je od glagola *schalten*, kojem je pridružen derivacijski morfem *-er*.³⁸

30. šarmer *der Charmeur* (frekvencija u bsWaC korpusu: 179)

zavodnik (frekvencija u bsWaC korpusu: 633)

Zanosan mladić.

Porijeklom je od francuske imenice *charmeur*.³⁹

31. šlèper *der Schlepper* (frekvencija u bsWaC korpusu: 603)

tegljač (frekvencija u bsWaC korpusu: 190)

Riječ je porijeklom nastala od glagola *schleppen*, izvedena sufiksom *-er*.⁴⁰

32. šnäjder *der Schneider* (frekvencija u bsWaC korpusu: 347)

krojač (frekvencija u bsWaC korpusu: 425)

Porijeklom je nastala od glagola *schneiden* (odnosno *zuschneiden*).

U prošlosti su porodice svoje slabašne sinove slale u krojačke škole. Zanat krojača nije zahtijevao veliku fizičku snagu te otuda i nastanak naziva.⁴¹

33. šnita *die Schnitte* (frekvencija u bsWaC korpusu: 108)

kriška (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.465)

Riječ je nastala od srednjostandardnog njemačkog („Mittelhochdeutsch“) oblika *snit(t)e* te starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) *snita*.⁴²

34. špága *die Spagat* (frekvencija u bsWaC korpusu: 164)

konopac (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.089)

Posudjenica je iz italijanskog jezika, od riječi *spaccata*, s istim značenjem kao particip perfekta glagola *spaccare*. Vjerovatno je prvobitni oblik riječi bio *spakat*, pri čemu se kasnije desila promjena *k* u *g* koja je evidentirana početkom 20. stoljeća.⁴³

35. štála *die Stall* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.591)

³⁷ U *Rječniku bosanskoga jezika*, autora Senahida Halilovića, Ismaila Palića i Amele Šehović, navedeno je i značenje *sklopka*, *taster*, ipak riječ *prekidač* smatra se adekvatnim sinonimom za riječ *šalter*, ako u obzir uzmem i njenu češću i značajniju upotrebu u svakidašnjem govoru.

³⁸ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Schalter>, preuzeto 9. 2. 2018.

³⁹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Charmeur>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁴⁰ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Schlepper>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁴¹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Schneider>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁴² Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Schnitte>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁴³ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Spagat>, preuzeto 9. 2. 2018.

košara⁴⁴ (frekvencija u bsWaC korpusu: 490)

Riječ je nastala preko srednjostandardne njemačke („Mittelhochdeutsch“) riječi *stal* od starostandardne njemačke („Althochdeutsch“) *stal*; (germanski **stalla*-). Datira iz 8. stoljeća.⁴⁵

36. špekulacije⁴⁶ *die Spekulation* (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.184)

nagađanja (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.415)

Posuđenica je iz latinskog jezika, od riječi *speculatio*. Datira iz 18. stoljeća.⁴⁷

37. špič *die Spitze* (frekvencija u bsWaC korpusu: 602)

vrh (frekvencija u bsWaC korpusu: 34.116)

Porijeklo riječi su srednjostandardna njemačka („Mittelhochdeutsch“) riječ *spitze* te starostandardna njemačka („Althochdeutsch“) riječ *spizza*. Datira iz 8. stoljeća.⁴⁸

38. šti⁴⁹ *der Stich* (frekvencija u bsWaC korpusu: 351)

ubod (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.655)

Glagolska imenica nastala od glagola *stechen*.

39. štek *stecken* (frekvencija u bsWaC korpusu: 351)

zaliha (frekvencija u bsWaC korpusu: 4.922)

Uz navedeno značenje, riječ „štek“ u bosanskom jeziku znači i *spremište*.

Riječ je nastala kao rezultat spajanja starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) izraza *stecchen* i starostandardnog njemačkog („Althochdeutsch“) izraza *stecchēn*.

Oba starostandardna njemačka („Althochdeutsch“) glagola u konačnici su utemeljena na indogermanskom glagolu **steig*- (također, **teig*-).⁵⁰

T

40. teatar *das Theater* (frekvencija u bsWaC korpusu: 6.643)

pozorište (frekvencija u bsWaC korpusu: 11.498)

⁴⁴ Preuzeto sa: <http://staznaci.com/kotarica>, 10. 2. 2018. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović) zabilježeno je značenje *staja*.

⁴⁵ Friedrich Kluge, obradio Elmar Seebold: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24., *durchgesehene und erweiterte Auflage*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2002.

⁴⁶ Uzimajući u obzir češću upotrebu oblika množine *špekulacije*, posebno na portalima informativnog karaktera, za analizu je odabran množinski oblik, a ne oblik jednine navedene riječi.

⁴⁷ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Spekulation>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁴⁸ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Spitze>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁴⁹ U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović) nailazimo i na značenje: 1. *bod*, *poen* (u igri karata), 2. *med. bod*, 3. prepoznatljivo svojstvo kao dio općeg dojma o čemu.

⁵⁰ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/stecken>, preuzeto 9. 2. 2018.

Uz navedeno osnovno značenje, „teatar“ u našem jeziku ima i sljedeća značenja: 1. pozorišna umjetnost, zgrada ili pozornica gdje se izvode pozorišne predstave, 2. neiskreno ponašanje, gluma, glumatanje, izvoditi.

Posuđenica je iz 17. stoljeća od francuskog izraza *théâtre* što se preko latinskog *theātrum* oslanja na starogrčki *θέατρον* (*théātron*).⁵¹

41. trāfika *die Trafik* (frekvencija u bsWaC korpusu: 586)

kiosk (frekvencija u bsWaC korpusu: 1.200)

Porijeklom je nastala od italijanske riječi *traffico*. Vjerovatno je u naš jezik posuđena preko kontakata s Austrijom, s obzirom na to da je tamo njena upotreba ustaljena, dok se u Njemačkoj upotrebljava naziv *der Tabakladen*.⁵²

V

42. vëš *die Wäsche* (frekvencija u bsWaC korpusu: 3.401)

rublje (frekvencija u bsWaC korpusu: 2.401)

Od srednjostandardne njemačke („Mittelhochdeutsch“) riječi *wesche* te starostandardne njemačke („Althochdeutsch“) *wesca*. Datira iz 11. Stoljeća.⁵³

3.4. Analiza rezultata istraživanja

3.4.1. Frekvencija germanizama

Frekvencija germanizama kao sinonima domaćim riječima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine ⁵⁴	Klix.ba	Radiosarajevo.ba	Ukupan rezultat zastupljenosti	Razlika u zastupljenosti
1. apoteka (die Apotheke)	12	8	20	4
2. bankrot (der Bankrott)	4	1	5	3
3. bina (die Bühne)	3	2	5	1
4. ceh (die Zeche)	5	3	8	2

⁵¹ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Theater>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁵² Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Trafik>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁵³ Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Wäsche>, preuzeto 9. 2. 2018.

⁵⁴ Obim istraživačkog korpusa preuzet je i obrađen u periodu od 1. 1. 2017. do 30. 4. 2017.

5. deka (die Decke)	1	1	2	0
6. faktura (die Faktura)	0	1	1	1
7. fešta (die Fest)	0	2	2	2
8. fleka (der Fleck)	0	2	2	2
9. frajer (der Freier)	2	4	6	2
10. flaša (die Flasche)	7	4	11	3
11. golman (der Goalmann)	63	51	114	12
12. gepek (das Gepäck)	0	0	1	1
13. kasa (die Kasse)	2	5	7	3
14. kancelar (der Kanzler)	5	0	5	5
15. karfiol (der Karfiol)	2	11	13	9
16. korpa (der Korb)	8	3	11	5
17. krompir (die Krummbirne)	0	35	35	35
18. kiks (der Kicks)	1	4	5	3
19. krah (der Krach)	1	5	6	4
20. lager (das Lager)	0	0	1	1
21. lokal (der Lokal)	7	3	10	4
22. madrac (die Matratze)	1	2	3	1
23. majstor (der Meister)	9	3	12	6
24. pauza (die Pause)	22	17	38	6
25. paradajz (der Paradeiser)	8	14	22	6
26. peh (der Pech)	4	0	4	4
27. runda (die Runde)	20	0	20	20
28. ruksak (der Rucksack)	1	4	5	3
29. šalter (der Schalter)	0	3	3	3
30. šarmer (der Charmer)	0	3	3	3
31. šleper (der Schlepper)	9	9	18	0
32. šnajder (der Schneider)	3	0	3	3
33. šnita (die Schnitte)	0	11	11	11
34. špaga (die Spagat)	0	1	1	1
35. štala (die Stall)	1	4	5	3

36. špekulacije (die Spekulation)	12	4	15	7
37. špic (die Spitze)	2	1	3	1
38. štih (der Stich)	1	3	4	2
39. štek (stecken)	2	0	2	2
40. teatar (das Theater)	9	4	13	5
41. trafika (die Trafik)	6	3	9	3
42. veš (die Wäsche)	7	14	21	7
Ukupna zastupljenost:	240	245	485	199

Tabela 1. Konačan zbir zastupljenih germanizama u tekstovima objavljenim na dva najčitanija *onlajn* portala u BiH u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine

Varijacija u zastupljenosti riječi iz tabele 3.4.1. na istraživanim *onlajn* portalima ovisila je uglavnom o tome da li je riječ potpuno ili djelimično standardizirana te da li se više koristi u nekim od lokalnih govora ili žargona, zbog čega nije adekvatna za korištenje u ove svrhe. No, ne trebamo zapostaviti ni činjenicu da su u istraživanom razdoblju presudnu ulogu u korištenju određenih riječi, u većoj ili manjoj mjeri, imali aktuelni događaji.

Oba istraživana *onlajn* portala tematski su vrlo raznovrsna, ali ipak vođena trenutnom potražnjom i aktuelnim dešavanjima u svim životnim i društvenim sferama. Učestali germanizmi kao što je riječ *golman* (*der Goalmann*), koja je upotrijebljena 114 puta, ukazuju na dominaciju muške tematike u tekstovima o sportu i politici. Riječi *krompir* (*die Krummbirne*), koja je je upotrijebljena 35 puta, i *paradajz* (*der Paradeiser*), koja je upotrijebljena 22 puta, nalaze se u tekstovima koji tematiziraju kuhanje i savjete u vezi s očuvanjem zdravlja, što upućuje na tematiku koju u većoj mjeri čitaju žene. S obzirom na to da je velika učestalost upotrebe germanizama u svakodnevnom govoru, kako u lokalnom govoru tako i u žargonu, u *onlajn* medijima njihova učestalost u korištenju svedena je na minimum. Uglavnom su germanizmi korišteni tamo gdje je domaća riječ potpuno izostavljena u standardu. U učestalosti upotrebe germanizama u istraživanim materijalima postoje znatne razlike, iako je frekventnost njihove upotrebe u svakodnevnom govoru uglavnom relativno ujednačena. Naprimjer riječ *krompir* (*die Krummbirne*) upotrijebljena je na *onlajn* portalu Radiosarajevo.ba 35 puta, dok na portalu Klix.ba nije niti jedanput zbog izostanka kulinarske tematike i recepata u tekstovima koje ovaj portal plasira svojoj publici. Navedene kulinarske

recepte čitaoci ovog portala razmjenjuju na forumima koji su sastavni dio portala, ali ne i dio istraživanja ovoga rada.

Frekvencija analiziranih germanizama na bosanskohercegovačkim *onlajn* portalima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine je 485, kako slijedi: 240 pojava na portalu Klix.ba i 245 pojava na portalu Radiosarajevo.ba.

Kao što je vidljivo iz prethodne tabele, oba *onlajn* portala imaju približno jednaku zastupljenost germanizama u istom vremenskom razdoblju. Portal Klix.ba koristi germanizme 240 puta, dok ih portal Radiosarajevo.ba koristi 245 puta. Razlika u zastupljenosti germanizama na dva istraživana portala jeste 5.

Tokom istraživanja uočila sam da se oba portala pridržavaju standarda u jeziku te na taj način čuvaju stanje i trenutnu situaciju u jeziku.

Postojeći germanizmi korišteni su u skladu s tematskom orijentacijom portala – u pravcu političkog, oglasnog ili društvenog usmjerenja.

Germanizmi su u naš jezik posuđeni posredstvom višestoljetnih kontakata Bosne i Hercegovine s Njemačkom i Austrijom, a najbliži kontakti ostvareni su za vrijeme austrougarske okupacije Bosne i Hercegovine.

S tim u vezi, u najvećem dijelu posuđene riječi označavaju hranu, kućanske predmete, odjeću, a vjerovatno je da je njihova upotrebna u prošlosti bila i veća, s obzirom na to da se ovdašnje stanovništvo moralo prilagođavati novoj kulturi te usvajati sve njene segmente, pa tako i sam jezik.

3.4.2. Frekvencija domaćih riječi

Frekvencija domaćih riječi sinonimnih analiziranim germanizmima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine⁵⁵	Klix.ba	Radiosarajevo.ba	Ukupan rezultat zastupljenosti	Razlika u zastupljenosti
1. boca (flaša)	6	38	44	32
2. blagajna (kasa)	4	8	12	4
3. cvjetača (karfiol)	0	0	0	0
4. dušek (madrac)	2	0	2	2

⁵⁵ Obim istraživačkog korpusa preuzet je i obrađen u periodu od 1. 1. 2017. do 30. 4. 2017.

5. insolvenca (bankrot)	0	0	0	0
6. konopac (špaga)	0	0	0	0
7. krtola (krompir)	0	0	0	0
8. košara (štala)	0	0	0	0
9. krojač (šnajder)	7	3	10	4
10. kriška (šnita)	0	7	7	7
11. košara (korpa)	0	0	0	0
12. kiosk (trafika)	3	0	3	3
13. ljekarna (apoteka)	0	0	0	0
14. mrlja (fleka)	2	3	5	1
15. muškarac (frajer)	29	34	63	5
16. nesreća (peh)	14	25	39	11
17. ranac (ruksak)	0	1	1	1
18. nagađanja (špekulacije)	4	0	4	4
19. objekat (lokal)	19	31	50	12
20. odmor (pauza)	23	11	34	12
21. pozornica (bina)	3	6	9	3
22. prtljažnik (gepek)	27	11	38	16
23. premijer (kancelar)	75	48	123	27
24. pokrivač (deka)	5	3	8	2
25. propust (kiks)	21	22	11	1
26. prekidač (šalter)	2	3	5	1
27. pozorište (teatar)	23	95	118	72
28. rajčica (paradajz)	0	5	5	5
29. račun (faktura)	57	62	119	5
30. račun (ceh)	0	0	0	0
31. rublje (veš)	4	4	8	0
32. slom (krah)	5	5	10	0
33. skladište (lager)	9	19	28	10
34. tegljač (šleper)	1	1	2	0
35. tura (runda)	7	2	9	5

36. ubod (štih)	1	2	3	1
37. vrh (špica)	35	25	60	10
38. vratar (golman)	0	1	1	1
39. zabava (fešta)	3	10	13	7
40. zanatlija (majstor)	0	7	7	7
41. zavodnik (šarmer)	4	5	9	1
42. zaliha (štek)	14	8	22	6
Ukupna zastupljenost:	409	505	882	309

Tabela 3. Konačan zbir domaćih riječi sinonimnih analiziranim germanizmima u tekstovima objavljenim na dva najčitanija *onlajn* portala u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. g.

Frekvencija analiziranih domaćih riječi (sinonima) koje su u upotrebi zamijenjene germanizmima na istraživanim *onlajn* portalima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine je 914, kako slijedi: 409 pojavnica na portalu Klix.ba i 505 pojavnica na portalu Radiosarajevo.ba. Kao što je vidljivo iz date tabele, dva analizirana portala nemaju jednaku zastupljenost domaćih riječi u istom vremenskom razdoblju. Portal Klix.ba 409 puta bilježi upotrebu domaćih riječi, dok portal Radiosarajevo.ba istu pojavu bilježi 505 puta. Razlika u frekvenciji je 96. Najčešće upotrijebljena domaća riječ umjesto germanizma kao sinonima je *premijer (kancelar)*⁵⁶, koja je upotrijebljena ukupno 123 puta, od čega 75 puta na portalu Klix.ba te 48 puta na portalu Radiosarajevo.ba. Potom slijedi riječ *račun* s ukupnom frekvencijom 119, od čega se 57 puta pojavljuje na portalu Klix.ba te 62 puta na Radiosarajevo.ba. Riječ *pozorište* upotrebljava se 118 puta, od toga 23 puta na portalu Klix.ba te 95 puta na portalu Radiosarajevo.ba. Niti jedanput nisu upotrijebljene riječi *insolvencija*, *konopac*, *krtola*, *košara*, *ljekarna* i *račun*.

Shodno navedenim pokazateljima, frekvencija analiziranih domaćih riječi sinonimnih analiziranim germanizmima jeste 914. Od toga se domaće riječi pojavljuju ukupno 409 puta na portalu Klix.ba, dok se na portalu Radiosarajevo.ba pojavljuju ukupno 505 puta.

⁵⁶ U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović) nailazimo na značenje 1. hist. činovnik različita ranga u različitim državama 2. pol. a. predsjednik vlade u Njemačkoj b. politički dužnosnik različita ranga u nekim drugim državama.

Frekvencija analiziranih germanizama na istraživanim portalima jeste 485, od toga se ukupno 240 pojavnica nalazi na portalu Klix.ba, dok se na portalu Radiosarajevo.ba javlja ukupno 245 pojavnica.

Na osnovu predočene analize bilježim da se na bh. *onlajn* portalima u većoj mjeri koriste riječi propisane standardom bosanskoga jezika te da u značajnoj mjeri postoji upotreba germanizama kao sinonima. Standard ne dozvoljava pojavljivanje germanizama u većoj mjeri, odnosno onoj mjeri koja bi ugrozila domaću riječ. Tokom analize ustanovila sam da u upotrebi dominiraju riječi koje su uglavnom karakteristične za mušku tematiku. No, ovo je i očekivano s obzirom na to da su portali odabrani za analizu uglavnom političkog i informativno-društvenog karaktera. Zahvaljujući izvanrednom očuvanju standarda, germanizmi kao sinonimi domaćim riječima svojim prisustvom ne prijete radikalnom promjenom stanja u jeziku, s obzirom na činjenicu da je njihova upotreba uočena u znatno manjoj mjeri od upotrebe domaćih riječi.

4. Lingvistička analiza

Iz njemačkog jezika u bosanski uglavnom su ušle imenice, od kojih su tvorbenim postupcima svojstvenim našem jeziku nastajali glagolski oblici, pridjevi te druge vrste riječi. Upotreba nekih njemačkih riječi u našem jeziku dominira toliko da je kod prosječnog izvornog govornika bosanskog jezika izgubljen osjećaj da je riječ o tuđici, tj. posuđenici. Neke njemačke riječi u bosanskom jeziku učestvuju i u tvorbi frazema, što potvrđuje njihovu ustaljenu upotrebu i „odomaćenost“.

Analiza provedena u ovom istraživanju u znatnoj je mjeri potvrdila ovakvo stanje. Neke analizirane njemačke riječi gotovo u potpunosti prevladavaju u upotrebi u odnosu na domaću sinonimnu riječ. Izazov u izradi ove lingvističke analize predstavljala je sama sinonimija među riječima, gdje nije uvijek jednostavno razlučiti u kojoj mjeri su dvije riječi sinonimne i koja je tačka preklapanja njihovih značenja, posebno kod riječi koje imaju višestruka značenja.

U nastavku ćemo analizirati neke riječi koje su bile predmet ovog istraživanja, specifične bilo po velikoj frekvenciji, bilo po značenju i upotrebi, bilo po neznatnoj frekvenciji. Budući da se naše istraživanje bazira gotovo isključivo na leksikološko i semantičko, tj. značenjsko polje germanizama u našem jeziku, ovom prilikom nećemo se baviti drugim jezičkim nivoima poput fonološkog, morfološkog, sintaksičkog i dr. U analizi neće biti navedeni svi pronađeni primjeri u istraživanom korpusu, a razlog je obimnost analizirane građe. Bit će navedeni samo pojedini primjeri koji na najreprezentativniji način pokazuju značenje ili

značenja određene riječi, način upotrebe u bosanskom jeziku, te frekvenciju i nijansu značenja, tj. „nivo sinonimnosti“ u poređenju s domaćom riječi.

Značenja riječi za izradu ove analize crpili smo iz *Rječnika bosanskog jezika* autora Senahida Halilovića, Ismaila Palića i Amele Šehovića (Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2010).

Apoteka

Njemačka riječ *apoteka* primjer je germanizma koji je u našem jeziku gotovo u potpunosti zamijenio domaću sinonimnu riječ te se sasvim odomaćio, izgubivši „prizvuk“ posuđenosti. U analiziranom korpusu riječ *apoteka* ima značajnu frekvenciju (čak 20 pojava), u poređenju s njenim domaćim sinonimom (*ljekarna*) koji u korpusu nije zabilježen niti jednom. Značenje ove riječi uvijek je „mjesto za spravljanje i prodaju lijekova, trgovina lijekovima“, što pokazuju i sljedeći primjeri iz istraživog korpusa.

- *Nepostojanje pravilne i dozvoljene registracije depoa lijekova, neposjedovanje adekvatne dokumentacije u vezi s registracijom i otvaranjem **apoteka**, prodaja lijekova po nedozvoljenim cijenama, odnosno cijenama koje su veće od onih koje diktira tržište, zloupotreba esencijalnih listi, ali i ilegalna prodaja lijekova u raznim objektima, samo su neki od problema koji su u prijavama upućeni na adresu Uprave za inspeksijske poslove TK.* (Klix.ba)
- *U proteklih 15 dana antitetanus nije bilo moguće nabaviti ni u jednoj **Apoteci** Sarajevo, kao ni u velikom broju privatnih **apoteka**. Prema informacijama iz JU **Apoteke** Sarajevo, vakcine će od danas biti dostupne u svim **apotekama**.* (Klix.ba)
- *"Nabavka uređaja ide putem **apoteka** koje nisu u okviru UKC-a u Tuzli, odnosno ona se odvija između **apoteke**, zavoda zdravstvenog osiguranja i pacijenta", ističe načelnik Klinike za kardiovaskularne bolesti u Tuzli.* (Klix.ba)
- *U drugom dijelu objekta bit će mjesna zajednica i komercijalni sadržaji, projektovana je pošta i **apoteka** s pomoćnim prostorom, ali ti prostori mogu biti prilagođeni i drugoj namjeni, saopćeno je iz Općine Novo Sarajevo.* (Klix.ba)
- *Istaknula je kako, kada se pojavi potreba za lijekovima koje **apoteka** KCUS-a nema, pacijentu i porodici se preporuča da nabave lijek gdje god mogu da ga nađu.* (Radiosarajevo.ba)

- *U **apoteci** nema lijekova – a prikazano je da imamo 10 miliona KM zaliha. (Radiosarajevo.ba)*
- *Mala **apoteka** opremljena je i različitim antidepresivima jer, saznali smo, veliki problem korisnicima čestu budu psihička stanja, anksioznost ili depresija, ali i ozbiljniji slučajevi razdražljivosti i nestabilnosti. (Radiosarajevo.ba)*
- *Goronjić je rekao da bez velike podrške lokalne zajednice ne bi mogli organizovati ovakvu izložbu i dodao da veliku pomoć imaju i od poljoprivrednih **apoteka**, te da zahvaljujući Centru Sunce, koji im je drugu godinu zaredom ustupio prostor, nisu morali brinuti gdje će izložbu organizovati. (Radiosarajevo.ba)*

Bankrot

Njemačka riječ *bankrot* u bosanskom jeziku koristi se mnogo češće od sinonimne riječi *insolvencija*, što pokazuje i analizirani korpus gdje se germanizam pojavljuje četiri puta, a domaća riječ niti jednom. Germanizam *bankrot* upotrebljava se u značenju „propast“, i to: u ekonomiji – „finansijski slom banke ili preduzeća“, u razgovornom jeziku – „potpuni gubitak novca“, te u prenesenom značenju – „propast, slom, krah, sunovrat (ob. moralni)“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 48).

- *On ističe da je **bankrot** grada, po sili zakona, nemoguća opcija, budući da niko nema mehanizme da naplati dugove u cijelosti, već samo do određenog iznosa. (Klix.ba)*
- *U februaru 2012. godine objavljen je **bankrot** ove kompanije, čime je i ukinuta direktna veza mađarskog s glavnim gradom BiH. (Klix.ba)*

Bina

Njemačka riječ *bina* sa značenjem „uređen i posebno opremljen prostor u pozorištu gdje se izvode predstave“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 67), u bosanskom je jeziku odomaćena u onoj mjeri u kojoj se uz domaću sinonimnu riječ *pozornica*, u istom značenju, upotrebljava ravnopravno i gotovo u podjednakoj mjeri.

- *Međutim, **bina** ima visinu od 18 metara i iznad nje je mnogo otvora, što je u zimskom periodu nemoguće zagrijati. (Klix.ba)*
- *Dino Merlin će ovog ljeta nastupiti u jednoj od najprestižnijih i najljepših koncertnih **pozornica** na Mediteranu – pulskoj Areni. (Radiosarajevo.ba)*

- *Tako će s početkom u 12.00 sati, platoi ispred Vijećnice u Sarajevu i Gradske biblioteke u Beču postati **pozornica** za dvanaest autora i autorica.* (Radiosarajevo.ba)
- *Porušeni centralni dio Mostara bio je idealna **pozornica** grafiti majstorima za neke nadahnete kreacije.* (Klix.ba)

Ceh

Germanizam *ceh* u bosanskom se jeziku koristi uglavnom kao žargonizam, tj. fraza „platiti ceh“ u žargonu, sa značenjem: „pretrpjeti gubitak, snositi posljedice ili troškove, nastradati“. Sinonimna riječ *račun* rijetko se upotrebljava u ovom značenju, što potvrđuje i istraživani korpus, u kojem nije pronađen niti jedan primjer takve upotrebe riječi ove domaće riječi (Halilović – Palić – Šehović 2010: 105).

- ***Ceh** za sada plaća britanska funta koju Evropa namjerno spušta zato što Britanija napušta Evropu. Kursna lista je najbolji način uništavanja jedne zemlje od moćnih na jednom makro planu.* (Klix.ba)

Deka

Germanizam *deka* sa značenjem „pokrivač od različitih prirodnih i sintetičkih materijala“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 165) u bosanskom jeziku se odomaćila u potpunosti i nijansta „posuđenosti“ se izgubila. Ovaj germanizam se u ovom značenju upotrebljava češće od domaće sinonimne riječi *pokrivač*, koja se, pak, češće koristi u drugim značenjima koja im nisu zajednička (npr. sniježni pokrivač).

- *Ruke su mu bile vezane, ne uz tijelo, gdje se nalazi posteljina i **deka**, već odvojeno od tijela i rastegnute u suprotnim smjerovima.* (Klix.ba)
- *Komad kartona, možda i **deka**, zdjela s malo vode i nešto hrane, sitnica je koju svako od nas može omogućiti i priuštiti... a osjećaj da ste pomogli drugom biću - to se ne može mjeriti.* (Radiosarajevo.ba)
- *Hotel s 3* treba imati mogućnost da gostu priskrbi dodatan jastuk i **pokrivač** te dobro izrađen sistem za rješavanje prigovora.* (Radiosarajevo.ba)

Faktura

Riječ *faktura* u bosanskom se jeziku koristi uglavnom u značenju koje ima u oblasti ekonomije: „račun za prodatu ili poslatu robu ili izvršenu uslugu s podacima o vrsti, količini i

vrijednosti robe“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 280). Ipak, u odnosu na njenu frekvenciju, mnogo češće se upotrebljava domaća riječ *račun*. Ova domaća riječ ima različita značenja, ali nas u ovom radu zanima samo onaj dio značenja koji se smatra sinonimnim germanizmu *faktura*.

- *"Obaveza je da se evidentirani promet iskazuje na fiskalnom računu i nije dozvoljeno izdavanje bilo kakvih drugih računa, osim fiskalnih. Naime, za promet roba i usluga koje se **fakturiraju**, izdaje se i fiskalni račun koji se zajedno s **fakturom** dostavlja kupcu, a na **fakturi** se navodi broj fiskalnog računa za koji se veže", kazali su nam iz Porezne uprave Federacije BiH. (Radiosarajevo.ba)*
- *Također smatra da je potrebno učiniti sve da bi komunalna preduzeća unaprijedila način naplate, ali i da je potrebno promijeniti svijest građana da moraju plaćati **račune** za izručene usluge. (Radiosarajevo.ba)*
- *Svaki neplaćeni **račun**, dodala je, povećava se za 20 KM zbog sudskih troškova, dok cijena jednog predmeta iznosi 70 KM. (Radiosarajevo.ba)*
- *"(...) Neko joj je krao struju i došao joj je veliki **račun** koji nije mogla platiti", priča nam Velić. (Radiosarajevo.ba)*
- *Prema navodima naše čitateljice, Služba zadužena za odlaganje leševa ispred KJKP RAD naplatila je ovu uslugu građanima koji su prijavili slučaj, te nam je dostavila **račun** kao dokaz ovome. (Radiosarajevo.ba)*
- *Porodica Graho bila je neugodno iznenađena kada je nakon **računa** za novembar koji je iznosio 21,55 KM i decembar - 30,25 KM, stigao januarski **račun** s iznosom od 1.179 KM. (Klix.ba)*
- *Preduzeće Alba u ovom mjesecu je prestalo da radi s 'inkaso službom' uz neposrednu naplatu **računa** za usluge prikupljanja, odvoza i deponovanja komunalnog otpada. (Klix.ba)*
- *"Optužene se tereti da su **račune** koje im je Elektrodistribucija ispostavljala uvećavali svojim korisnicima, odnosno privrednim društvima koja nisu imala svoje mjerno mjesto. Dakle, oni su primali jedan zbirni **račun** za električnu energiju koji su dijelili privrednim društvima, s tim da su te **račune** uvećavali", kazala je za Klix.ba Jasmina Husić, glasnogovornica Tužilaštva USK. (Klix.ba)*

Flaša

Germanizam *flaša*, iako domaćem stanovništvu ne zvuči kao posuđenica, prema rezultatima ovog istraživanja, ima znatno manju frekvenciju od domaće sinonimne riječi *boca*. I germanizam i domaća riječ imaju isto značenje: „staklenka za tekućinu“. Usto, riječ *boca* ima i dodatna značenja („spremnik za zrak ili plin“), kojima se u ovom radu nećemo baviti, jer nas ovom prilikom zanima samo to koliko germanizmi mijenjaju domaće sinonimne riječi i obrnuto.

- *"Ove godine sam prodala više od 300 litara domaćeg soka, a ostala mi je samo jedna flaša", ističe Muharema. (Klix.ba)*
- *Za tu sofru, kako nam je u povjerenju rekla domaćice prije Nove godine, spremljena su četiri kg telećeg pečenja, sarma od kiselog kupusa, kilogram i po suhomesnatih proizvoda, torta, pita s mesom i sirnica, 10 flaša piva, četiri litra crnog i dva bijelog domaćeg vina, a od ranije je bilo rakije i vinjaka. (Radiosarajevo.ba)*
- *Većina bisfenola A u organizam dolazi preko kontakta s plastikom, a ako izbjegavate plastične boce već za tri dana smanjit ćete količine bisfenola A u tijelu za oko 77 posto. (Radiosarajevo.ba)*
- *Umjesto plastičnih boca i posuda koristite staklene ili druge materijale. (Radiosarajevo.ba)*
- *U centru koji se nalazi u neposrednoj blizini kompleksa panonskih jezera u Tuzli građanima je omogućeno odlaganje papira, kartona, plastičnih boca, plastike, limenki, metala, staklene ambalaže i starih baterija. (Klix.ba)*
- *Autentičan parfem ima kvalitetnu bocu glatke i fine površine. Boca lažnog parfema je malo grublja i drukčije oblikovana. (Radiosarajevo.ba)*

Gepek

Riječ *gepek* sa značenjem „prtljažni prostor u automobilu“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 310), iako nije strana govornicima bosanskog jezika, u istraživanom korpusu nije zabilježena niti jednom, dok je domaća sinonimna riječ prisutna u značajnoj mjeri.

- *Dugački coupe s dosta prostora za četiri osobe, nudi i veliki prtljažnik zapremine 465 litara. (Radiosarajevo.ba)*
- *Lako dostupni prtljažnik nudi obilje prostora i može se povećati. (Radiosarajevo.ba)*

- *Poklopac **prtljažnika** je s unutrašnje strane obložen samo do pola, cijelom širinom vozila proteže se gola poprečna greda, a oko konzole sjedišta djelomično izbija lak.* (Radiosarajevo.ba)
- *U jednom ruksaku našli su skupocjene satove i nakit, dok je **prtljažnik** skrivao vrijednu fotografsku opremu.* (Radiosarajevo.ba)
- *A **prtljažnik** svojim kapacitetom od 514 do maksimalne 1652 litre nudi puno prostora za prtljagu i sportsku opremu.* (Klix.ba)
- *Za spomenute razlike u cijeni Volkswagen nudi nešto veći automobil s većim međuosovinskim rastojanjem, atraktivnijom karoserijom i praktičnim petim vratima iza kojih se krije **prtljažnik** koji bez preklapanja naslona zadnjih sjedišta raspolaže s 563 litre zapremine.* (Klix.ba)

Golman

Riječ *golman* u potpunosti se odomaćila i za nju, iako u teoriji postoji (*vratar*), u praksi ne postoji sinonimna domaća riječ, što potvrđuje i istraživani korpus, gdje se riječ *golman* pojavljuje 114 puta, a riječ *vratar* u sinonimnom značenju nevedenom germanizmu niti jednom.

- *Uprava Slobode okončala je pregovore sa **golmanom** Adnanom Hadžićem (29) i on će se u ponedjeljak priključiti pripremama tuzlanskih nogometaša.* (Klix.ba)
- *Mladi **golman** pripremama Zrinjskog priključit će te tokom večeri u Medulinu.* (Klix.ba)
- ***Golman** Lecha Jasmin Burić jučer je u prisustvu velikog broja medija zvanično postao državljanin Poljske.* (Klix.ba)
- *Krupa i Radnik igrali su susret 2. kola Lige za prvaka, a vodeći gol domaćem timu poklonio je mladi **golman** gostiju Samed Hodžić.* (Klix.ba)
- *Odličnu priliku Sarajevo je imalo u 20. minuti susreta. Hebibović je ostao sam ispred Bilobrka, ali **golman** gostiju fantastično brani.* (Radiosarajevo.ba)
- *Nakon što je jučer svoju ostavku Izvršnom odboru RS BiH ponudio i dugogodišnji generalni sekretar saveza Smajo Karačić, danas je ostavku podnio i Enid Tahirović, slavni **golman** rukometne reprezentacije BiH, koji je do sada obnašao poziciju člana Izvršnog odbora RS BiH.* (Radiosarajevo.ba)

- ***Golman** bosanskohercegovačke fudbalske reprezentacije podijelio je radosne vijesti sa svojim fanovima. (Radiosarajevo.ba)*

Kancelar

Ovaj germanizam sa značenjem „politički dužnosnik različita ranga u nekim zemljama“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 486) u bosanskom jeziku nema veliku frekvenciju, dok je sinonimna domaća riječ veoma frekventna. Riječ *kancelar* se u bosanskom jeziku koristi uglavnom u značenju „predsjednik / premijer vlade u Njemačkoj ili Austriji“. Takvo stanje potvrđuje i istraživani korpus.

- *Konferenciju, na kojoj se očekuje 3.000 učesnika, će otvoriti austrijski **kancelar** Christian Kern i državni sekretar Harald Mahrer. (Klix.ba)*
- ***Premijer** Kantona Sarajevo Elmedin Konaković okarakterizirao je upravljačke strukture u poduzeću Vodovod i kanalizacija kao najgore u Kantonu Sarajevo te naglasio da nema povjerenja u njihov menadžment. (Radiosarajevo.ba)*
- ***Premijer** Srbije Aleksandar Vučić poklonio je danas hrvatskom kolegi Andreju Plenkoviću čokoladu proizvedenu u Srbiji, tokom obilaska štanda na kojem su, u sklopu Međunarodnog sajma privrede u Mostaru, predstavljene srbijanske kompanije. (Radiosarajevo.ba)*
- *Ovom događaju prisustvovao je federalni **premijer** Fadil Novalić, predstavnici Vlade Tuzlanskog kantona, direktori ZD RMU Kakanj, Breza i Zenica, JP Elektroprivreda BiH i RMU Banovići. (Radiosarajevo.ba)*
- *Na današnjoj konferenciji za medije koju je **premijer** Tuzlanskog kantona (TK) Bego Gutić sazvao u cilju iznošenja informacija vezanih za stanje u kojem se trenutno nalazi Univerzitet u Tuzli pojavila se i profesorica Amela Begić koja je vidno uznemirena odgovorila na njegove prozivke da je na tuzlanskom univerzitetu primljena u vrijeme sadašnjeg rektora Samira Nurića. (Klix.ba)*
- *Nakon napetosti koje je izazvalo zaustavljanje srbijanskog voza na relaciji Beograd – Kosovska Mitrovica, oglasio se i albanski **premijer** Edi Rama koji je izjavio kako se ne treba uzbuđivati zbog političkih igara "vozovima i avionima". (Klix.ba)*

Karfiol

Njemačka riječ *karfiol* koja označava „dvogodišnju zeljastu biljku s polukuglastim cvatom“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 491) u bosanskom jeziku ima veoma frekventnu upotrebu. Domaći sinonim *cvjetača* koristi se dosta rjeđe. A to potvrđuje i naš korpus. Iako je mali broj primjera pronađenih za ovaj germanizam, ipak se pokazuje da se upotrebljava češće od domaćeg sinonima, koji u istraživanom korpusu nije pronađen niti jednom.

- *Jela s karfiolom ne samo da su zdrava i ukusna nego su i laka za pripremiti. Naime, postoji mnogo načina da karfiol pripremite tako da ga i mališani rado jedu.* (Radiosarajevo.ba)
- *Kelj, karfiol i kupus u kontinentalnom području uzgajaju se u proljeće, ljeto i jesen.* (Radiosarajevo.ba)
- *Prilikom posjete naše ekipe, u kuhinji se kuhala piletina koja će se iskoristiti i za supicu u koju će biti dodani karfiol, brokula i drugo povrće, kao i za pravljenje domaće paštete bez aditiva i konzervansa.* (Klix.ba)

Krompir

Za riječ *krompir*, koja označava „trajnu zeljastu biljku i jela napravljena od te biljke“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 557-558), gotovo da u bosanskom jeziku u upotrebi i nema sinonimnog ekvivalenta. Riječ *krtola*, koja je sinonimna ovom germanizmu, koristi se veoma rijetko, najčešće u razgovornom jeziku i u mjesnim govorima. Potvrda za to je i naš korpus koji ovu leksemu ne bilježi nijednom. Iako je riječ o pravim sinonimima, riječ nema frekventnu upotrebu, pa se germanizam *krompir* odomaćio u našem jeziku toliko da više uopće nema izraženu nijansu posuđenosti.

- *Škrob koji krompir sadrži, uz mliječne kiseline iz jogurta, osigurava tijelu dovoljan dnevni unos kalorija.* (Radiosarajevo.ba)
- *Krompir i drugi ugljeni hidrati sadrže dosta skroba. Kada se skrob kuha i pravi pire, više skroba se pretvara u šećer, u poređenu sa drugim načinima pripreme krompira.* (Radiosarajevo.ba)
- *Možete ih izbaciti i tako što ćete u zemlju umiješati talog crne kafe ili na površinu zemlje staviti izdubljeni krompir u kojeg će se uvući gliste, nakon čega krompir možete baciti.* (Radiosarajevo.ba)

- *Da je bio posađen ovaj sjemenski **krompir** bi zarazio svo tlo i uništio usjeve, što bi dovelo do kraha u proizvodnji **krompira**. Neki inspektori kazali su kako vjeruju da su zaražene pošiljke slane namjerno kako bi BiH bila prisiljena uvoziti **krompir**. (Klix.ba)*
- *Također sugeriraju da **krompir** ne čuvate na hladnom mjestu, jer nivo šećera raste na niskim temperaturama potencijalno povećavajući količinu akrilamida proizvedenog tokom kuhanja. (Klix.ba)*

Lager

Njemačka riječ *lager* u bosanskom jeziku nije nepoznata, a nosi značenje „skladište materijala ili robe“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 580). Međutim, ova riječ nije dovoljno odomaćena, te se mnogo češće upotrebljava domaća sinonimna riječ *skladište* sa značenjem „veći otvoreni, natkriveni ili zatvoreni prostor gdje se drže i čuvaju veće količine robe“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1202), što pokazuje i analizirani korpus u kojem nije niti jednom registrirana upotreba germanizma.

- *Pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine su prilikom vršenja svojih redovnih zadaća fizičkog osiguranja materijalnih sredstava, naoružanja i streljiva u **skladištima** kasarne Bilećki borci u Bileći primijetili da je došlo do neovlaštenog ulaska u jedan od objekata OSBiH od za sada nepoznatih počinitelaca. (Klix.ba)*
- *Kada su u pitanju umjetničke slike, Hatić je detaljno opisao kako su ih navodno on, Čengić i Jasmin Kulenović iznosili iz prostorija koje su se nalazile pored kancelarije uprave iznad recepcije i hodnicima i sporednim ulazima prenosili u **skladište** u kazinu. (Klix.ba)*
- *Nazvan Kolobara, bio je jako sličan Morića hanu, posjedovao je 40 prostorija, 4 magaze i veliko **skladište** za robu. (Klix.ba)*
- *U Drugom svjetskom ratu sat je stao, a sahat-kula korištena je kao **skladište** za benzin. (Radiosarajevo.ba)*
- *Avion jeste bombardirao, u zoni terorista kraj Idliba, veliko centralno **skladište** municije, mina, raketa i raznih granata. (Radiosarajevo.ba)*

Madrac

Germanizam *madrac* sa značenjem „elastični uložak za krevet“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 616) i domaća riječ *dušek* s istim značenjem (uz dodatno: „gumeni podmetač na kojem se pluta“) govornicima bosanskog jezika poznati su u jednakoj mjeri te je i njihova upotreba relativno ujednačena. Naš korpus ne pokazuje veliku frekvenciju upotrebe ovih riječi, ali mali broj pronađenih primjera u korpusu pokazuje gotovo ujednačenu frekvenciju upotrebe ovih dviju leksema.

- *U ovim prostorijama nalazi se jedino **madrac** na podu, bez kreveta, i WC šolja.* (Radiosarajevo.ba)
- *Prema saznanjima, djelatnici odjela nakon paljenja sve su pacijente iz te sobe premjestili, **dušek** i sve dokaze izbacili vani, a zidovi na kome su ostavljeni tragovi gorenja su okrečeni.* (Klix.ba)

Majstor

Germanizam *majstor* sa značenjima: „zanatlija ili obrtnik koji je položio ispit stručnosti i stekao majstorsko zvanje“, „stručnjak u svom poslu“, „onaj koji se zna snaći u svim prilikama i situacijama“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 621) veoma je često upotrebljavana riječ u bosanskom jeziku. Zbog različitih značenja koja podrazumijeva, ova riječ ima veću frekvenciju od domaćeg sinonima *zanatlija*, što potvrđuje i korpus.

- *Čika Fadila su svi znali, bio je Singer - **majstor**, kako je sam sebe zvao, imao je radnju u strogom centru grada, u Gradskoj ulici.* (Radiosarajevo.ba)
- *Valjda je bio oficijelni zastupnik Singera u to vrijeme, pričao je kako je bio u Njemačkoj, kako je završio zanat i kako takvog **majstora** na daleko nema.* (Radiosarajevo.ba)
- *Moj **majstor** je bio poznati **majstor** koji je imao tri zanata, bio je graver, zlatar i filigran, a ja sam zahvaljujući toj slučajnosti naučio sva tri zanata.* (Radiosarajevo.ba)
- *Kada smo ušli u objekat naši **majstori** su našli da je ventil u podrumu na hidrantskoj mreži bio zatvoren.* (Klix.ba)
- *"Olakšicama za obrtnike u vidu popusta od 3 feninga za plin, 5 feninga po litri za benzin i 5 feninga po litri za dizel, želimo da podstaknemo i ostale subjekte u društvu da podrže*

obrnike i zanatlije, a samim tim i cijelu privrednu aktivnost u BiH", naveo je Pešević. (Klix.ba)

- *Zeničanin Sead Kaljić zanatlija je već 45 godina. Zlatarski zanat završio je početkom 70-ih godina prošlog vijeka, a radnju otvorio 1974. godine i od tada radi bez prestanka. (Radiosarajevo.ba)*
- *Tabački mesdžid izgrađen je 1561. godine i simbol je obazrivosti zanatlija, tabaka, prema drugim članovima džemata, a i danas je jedna od najznačajnijih ibadethana u Sarajevu, kao i mjesta koja često posjećuje i omladina. (Radiosarajevo.ba)*

Paradajz

Germanizam *paradajz* sa značenjem: „jednogodišnja biljka iz porodice pomoćnica; daje krupan cren sočan plod koji služi kao hrana i začim“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 875) u bosanskom jeziku se u potpunosti odomaćila i osjećaj njene posuđenosti u domaći jezik se izgubio. U upotrebi je mnogo frekventnija od domaće sinonimne riječi *rajčica*.

- *Najbolje je saditi u plastičnim posudama, jer one neće upijati vodu koja treba biti namijenjena za paradajz. Želite li imati paradajz s vlastitog balkona, bitno je da vaš balkon ima samo dovoljno sunca i moći ćete brati plodove cijelo ljeto. (Radiosarajevo.ba)*
- *Međunarodni tim stručnjaka proučio je skoro 400 varijeteta paradajza, od savremenih do najstarijih sorti, kako bi utvrdili šta se dešava sa najpopularnijim svjetskim voćem. (Klix.ba)*
- *No, sigurno će vas iznenaditi da miješanje paradajza i krastavaca u salati nije preporučljivo, jer ovo povrće nema isti period varenja. (Radiosarajevo.ba)*
- *Ima četiri platenika površine od oko 500 kvadratnih metara, u kojima proizvodi paradajz, papriku, patlidžan, salatu, blitvu i luk, dok na otvorenom prostoru sije krompir i žitarice. (Radiosarajevo.ba)*
- *Kako bi rajčica imala što bolji urod, morate je povremeno nadohranjivati, otprilike jednom mjesečno. (Radiosarajevo.ba)*

Pauza

Germanizam *pauza* u bosanskom jeziku ima značenje „kraći prekid u kakvoj aktivnosti; stanka, odmor, predah“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 885) te se kao sinonim domaćoj riječi *odmor* u korpusu pojavljuje u gotovo jednakoj mjeri.

- Ova **pauza** dala mu je vremena da razmisli o tome kakav utjecaj imaju njegove fotografije. (Klix.ba)
- Saša Balić je podvukao kako je reprezentativna **pauza** maksimalno iskorištena i da ekipa sa optimizmom ulazi u doigravanje. (Klix.ba)
- Četvrtak je ove sedmice sigurno za sve one koji su došli bio pravi **odmor** od svih obaveza, a svi koji su sinoć uživali otkrili su nam da ovaj koncept zabave iako godinama popularan u svijetu kod nas itekako nedostaje. (Klix.ba)
- Prostor za **odmor** bit će natkriven, tako da će se biciklisti moći skloniti i od kiše. (Klix.ba)
- Stevanović je pet minuta kasnije imao veliku šansu, ali njegov udarac otišao je pored gola pa se na **odmor** otišlo bez pogodaka. (Klix.ba)
- I kada su svi očekivali sudijski zvižduk za odlazak na **odmor**, Sloboda je opet došla u prednost. (Klix.ba)
- U nagovještaju poroda smjenjuju se bol i **pauza**, iza svakog bola slijedi **pauza**. (Radiosarajevo.ba)
- Zimska **pauza** konačno je okončana. Utrkom za VN Australije u nedjelju počinje 68. Svjetsko prvenstvo vozača i konstruktora Formule 1. (Radiosarajevo.ba)
- Nakon pet sati hoda i nekoliko predaha i kratkih **pauza**, stižemo pod sedlo između Otiša i Zelene glave. (Radiosarajevo.ba)

Teatar

Njemačka riječ *teatar* sa značenjem „pozorišna umjetnost; zgrada ili pozornica gdje se izvode pozorišne predstave“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1320) sa domaćom riječi istog značenja upotrebljava se uglavnom u istom kontekstu i u gotovo podjednakoj mjeri. Obje riječi se koriste i sa značenjem cjelokupne pozorišne / teatarske umjetnosti i sa značenjem zgrade u kojoj se izvode predstave. Tako u tvorbi naziva bh. pozorišta u gotovo jednakoj mjeri učestvuju i riječ *teatar* i riječ *pozorište* (npr. *Kamerni teatar* i *Narodno pozorište Sarajevo*). U jednakoj mjeri zajedničko im je i preneseno značenje: „neiskreno ponašanje, gluma, glumatanje“.

- U centru pažnje ljubitelja **teatra** ovih dana je *Kamerni teatar 55* i predstava "Mirna Bosna", rađena po tekstu mladog autora Borisa Lalića, u režiji Saše Peševskog, koja će premijerno biti izvedena 3. marta. (Klix.ba)

- *Najduže izvođena predstava u historiji bh. teatra "Umri muški" prvi put je izvedena 14. februara 1990. godine. (Klix.ba)*
- *To je jedan omaž **teatru** kao općem mjestu bavljenja glumom. (Klix.ba)*
- *Priča je to o čudovištu koje je otjeralo kulturu iz **pozorišta** jer želi da vlada i isprazni **teatar**. (Klix.ba)*
- *Mnogo smo radili na programu koji je baziran na potrebama djece, jer edukativan **teatar** je nešto što je jako važno i bitno za djelovanje **teatra** u budućnosti. (Klix.ba)*
- *Ne krije da mu je **pozorište** draže od filma, ali priznaje da je ljudima, naročito u Bosni i Hercegovini koja kaska za zemljama regije, teško približiti **pozorište**. (Klix.ba)*
- *Ova predstava otvara dijalog između **pozorišta** i zajednice, te predstavlja dokaz da **pozorište** itekako ima smisla u savremenom svijetu, zato što ono može biti mjesto u kojem se vodi dijalog o temama koje nas se tiču. (Klix.ba)*
- *U ovom gradu je najstarije **pozorište** u našoj zemlji i u ovom gradu je najveća trema kada se izlazi na binu, jer u gledalištu se nalaze mladi ljudi. (Klix.ba)*
- *Od tada su već nekoliko puta nastupili na sceni ovog **pozorišta**, a imali su čast i da zatvore tradicionalni festival ovog **pozorišta** "Dani Jurislava Korenića". (Radiosarajevo.ba)*
- *U vremenu kada se gubi važnost radija i **pozorišta**, ova ekipa napravila je velike pomake. (Radiosarajevo.ba)*
- *Izložba je bila predložak za osmišljavanje niza inkluzivnih pedagoških radionica na temu antičke književnosti i **pozorišta**, za djecu osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta. (Radiosarajevo.ba)*

Veš

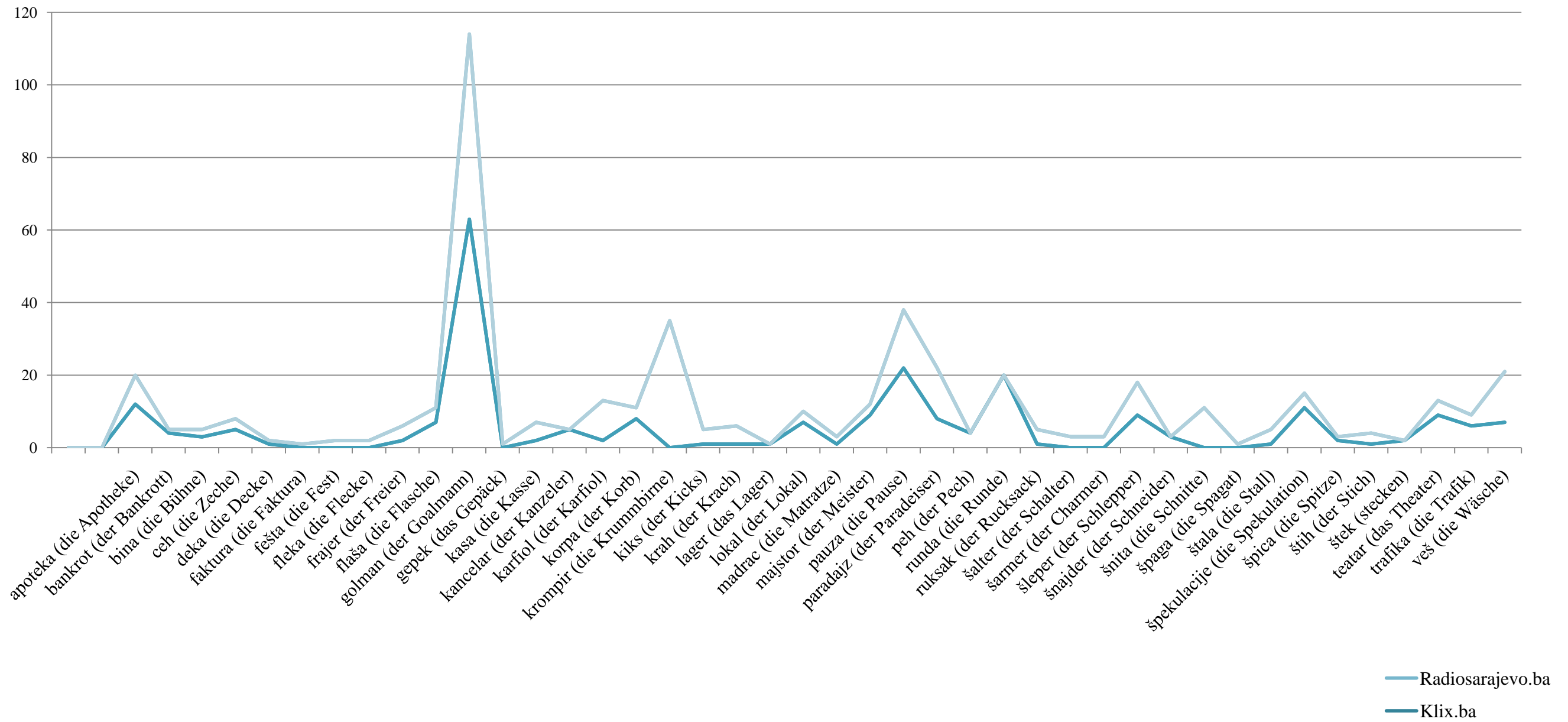
Germanizam *veš* sa značenjem: „odjeća i dr. tkanine koje se koriste u kućanstvu; donji dijelovi odjeće“ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1429) u bosanskom je jeziku odomaćena do te mjere da se koristi češće nego domaća sinonimna riječ *rublje* s istim značenjem. Riječ *veš* upotrebljava se i kao oznaka za odjevne predmete koji dolaze na gole dijelove tijela, ali i kao skupni naziv za odjeću, dok se domaća riječ *rublje* uglavnom koristi kao naziv za odjevne predmete koji dolaze na gole dijelove tijela.

- *Baš kako će pomno birati donje **rublje**, tako će i unaprijed razmišljati o tome šta će odjenuti. (Radiosarajevo.ba)*

- Često se mogu čuti izjave domaćica da petkom ne peru *veš*, ne usisavaju, niti rade bilo kakve druge kućne poslove. (Radiosarajevo.ba)
- Logično bi bilo zaključiti da se mašina za *veš* pere sama pri svakom pranju, no to je daleko od istine. (Radiosarajevo.ba)
- Ovaj donji *veš* je opisan kao multifunkcionalni, muževni bodi koji prati oblik tijela muškarca. (Klix.ba)
- Većini pripadnica ljepšeg spola, dobro je poznat osjećaj koji proizilazi iz nošenja lijepog, profinjenog donjeg **rublja**, a to je osjećaj ženstvenosti. (Klix.ba)

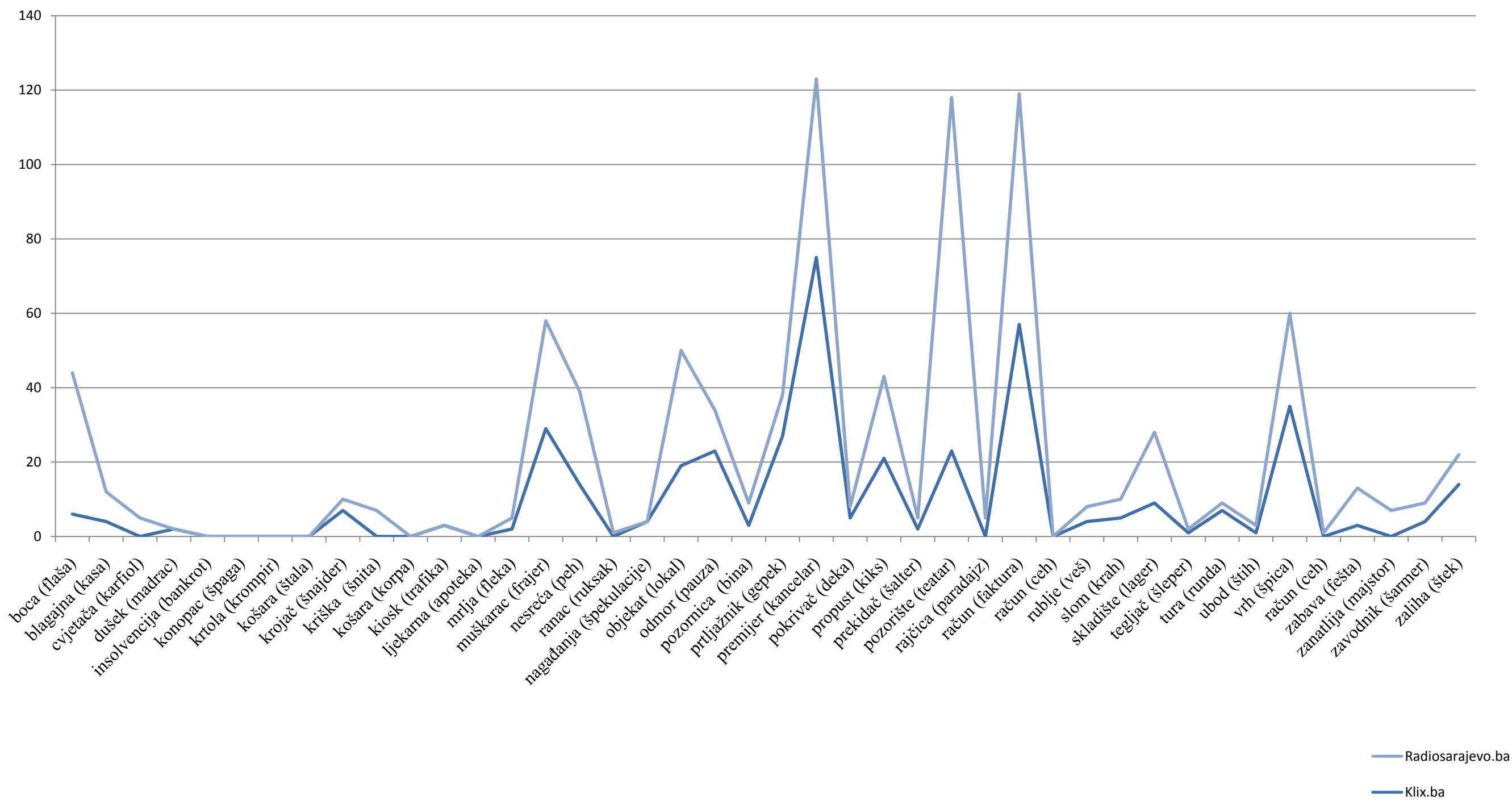
Prethodnom smo lingvističkom analizom dali osvrt na neke od analiziranih primjera pronađenih u istraživanom korpusu. Kroz primjere je pokazano kako su pojedini germanizmi gotovo u potpunosti potisnuli upotrebu domaće riječi, ali i obrnut slučaj – kako domaće riječi nisu dozvolile pojedinim germanizmima, iako poznatim domaćim govornicima, značajniji prodor u jezik. U određenim primjerima pokazano je i kako se pojedini germanizmi, potpuno odomaćeni, ravnopravno upotrebljavaju uz domaće sinonimne riječi. Najveći izazov pri analizi predstavljala je nepotpuna sinonimija, tj. situacija u kojoj dvije riječi iz sinonimskog para ne dijele sva značenja, već se podudaraju samo u jednom, što je u obilju pronađenih primjera nerijetko bilo vrlo izazovno razlučiti.

Komparativni prikaz zastupljenosti istraživanih germanizama u *onlajn* bosanskohercegovačkim medijima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine

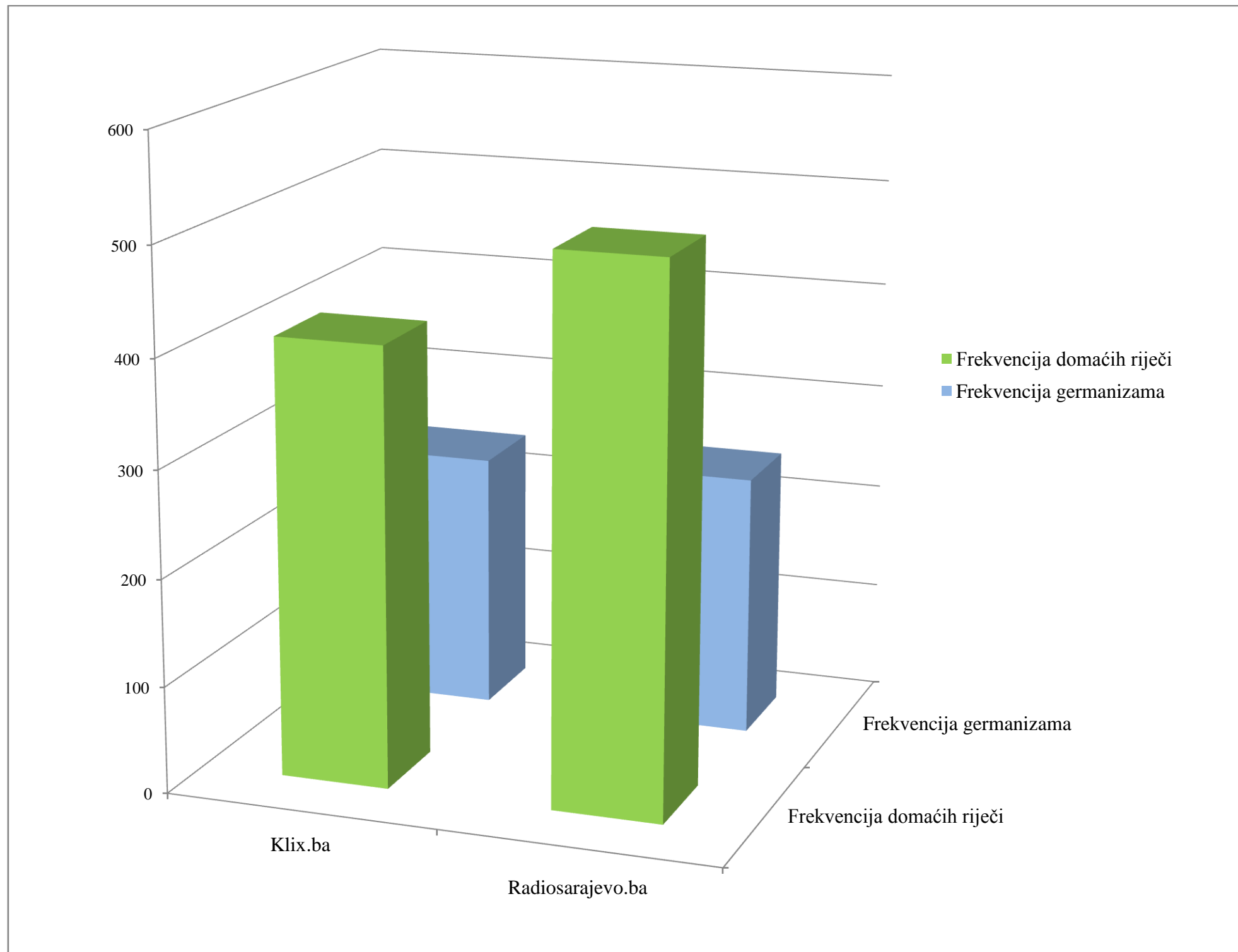

Grafikon 1: Komparativni prikaz zastupljenosti istraživanih germanizama u *onlajn* bosanskohercegovačkim medijima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine

Komparativni prikaz zastupljenosti istraživanih domaćih riječi u *onlajn* bosanskohercegovačkim medijima u periodu od 1.1. do 30.4.2017. godine

Grafikon 2: Komparativni prikaz zastupljenosti istraživanih domaćih riječi u *onlajn* bosanskohercegovačkim medijima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine

Grafikon 3: Poređenje frekvencije germanizama i domaćih riječi na najčitanijim bh. *onlajn* portalima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine

5. Zaključak

Kao što je prethodno i navedeno, sinonimija je odnos između dviju leksema različitog izraza, a istog ili sličnog sadržaja. Dvije lekseme u odnosu sinonimije nazivamo sinonimski par (*glazba - muzika*), a tri ili više sinonimnih leksema nazivamo sinonimski niz (*veselo - radostan - sretan*). Sinonimi čiji se sadržaj u potpunosti preklapa i koji su zamjenjivi u svim kontekstima nazivaju se potpuni sinonimi ili istoznačnice (*knjižnica - biblioteka, ljekarna - apoteka*).

Ljudski um uspješno identificira potencijalna značenja u datom kontekstu, uz metode koje podržavaju jedna drugu, korigiraju ili negiraju. Sinonimija više nego bilo koja druga pojava ovisi o kontekstu, no značajnija istraživanja i proučavanja u vezi s ovom jezičkom pojavom tek predstoje. Kod nekih sinonima značenjsko polje jednog sinonima mnogo je šire od značenja drugog, kao u primjeru sinonimskog para *doktor – liječnik*, gdje navedene lekseme nisu zamjenjive u svakom kontekstu, o čemu je bilo više riječi u glavnom dijelu rada. U ovakvim slučajevima kontekst određuje značenje.

Brojni lingvisti negiraju postojanje potpunih sinonima i smatraju da između svakoga para sinonimskih leksema postoji barem mala značenjska razlika.

Sinonimi nadalje mogu biti:

- općejezički i
- individualni.

Općejezičke sinonime svi govornici nekoga jezika mogu prepoznati kao sinonime i izvan konteksta. Individualni sinonimi su sinonimi samo unutar određenog konteksta, zbog čega se nazivaju i kontekstualnim sinonimima. U sinonimskom nizu obično se može izdvojiti jedna, kako se to stručno kaže, neobilježena riječ, koja ima samo osnovno značenje, pa je stoga opća, neutralna i uobičajena za izražavanje određenog sadržaja – takve su sve podvučene riječi u primjeru s početka ovog teksta.

Pojam *germanizam* označava njemačku riječ koju iz njemačkog jezika neposredno ili posredno preuzima domaći kao jezik primalac, a njezina adaptacija, koja počinje u trenutku kad se prvi put upotrijebi u jeziku primaocu, traje sve dok se potpuno ne integrira u sistem toga jezika.

Rezultati istraživanja zastupljenosti germanizama na najčitanim bh. *onlajn* portalima Klix.ba i Radiosarajevo.ba pokazuju da ulazak riječi stranog porijekla u domaći jezik nije

nimalo jednostavan proces. Ukupno sam analizirala 42 germanizma te njihove domaće sinonime, što ukupno predstavlja analizu 84 riječi. Analizirani germanizmi bilježeni su uz navod o porijeklu i putu posuđivanja. Shodno tome, imamo 55% riječi posuđenih u njemački jezik (preko kojeg su došle u bosanski) iz drugih jezika kao što su grčki, italijanski, francuski i latinski, dok je pravih germanizama ukupno tek 33%. To znači da posuđenice koje se u našem jeziku bilježe kao germanizmi dolaze iz drugih jezika te da je njemački imao tek ulogu jezika posrednika.

Oba istraživana *onlajn* portala imaju gotovo jednaku zastupljenost germanizama u datom razdoblju. Portal Klix.ba koristi germanizme kao sinonime domaćim riječima 240 puta, što predstavlja ukupno 48% istraživanog korpusa, dok portal Radiosarajevo.ba germanizme koristi 245 puta što predstavlja 52% istraživačkog korpusa. Neznatno veća zastupljenost germanizama u istraživanom period je na *onlajn* portalu Radiosarajevo.ba. U upotrebi dominiraju germanizmi muške terminologije. S obzirom na to da oba portala imaju političku i društvenu orijentaciju, očekivano je da će biti korištene riječi iz okvira ove tematike.

Domaće riječi koje su zamijenjene germanskim sinonimom korištene su 914 puta, od čega Klix.ba 409 puta bilježi domaću riječ čime uspijeva izbjeći upotrebu posuđenice, dok Radiosarajevo.ba domaću riječ koristi 505 puta.

Posmatrajući rezultate koje smo dobili nakon detaljne analize zastupljenosti germanizama u korpusu, mogu zaključiti da germanizmi kao sinonimi domaćim riječima u bh. *onlajn* medijima nisu zastupljeni u većoj mjeri. Svakako, jezički standard održava postojeću situaciju te potencira upotrebu domaćih riječi i ne dozvoljava germanizmima kao sinonimima domaćim riječima trenutno prekomjernu upotrebu.

Dobivenim pokazateljima tokom analize utvrđena je dominantnija upotreba domaćih riječi. Postoje germanizmi koji se koriste u većoj ali i oni koji se koriste u manjoj mjeri. U analiziranim sadržajima neznatna je zastupljenost istraživanih germanizama, koji nisu standardizirani ili su više lokalnog ili teritorijalnog karaktera, dok se neki od njih ne pojavljuju uopće.

6. Literatura

- Anić, V., Goldstein, I., *Rječnik stranih riječi*, Novi liber, Zagreb, 1999.
- Anić, V., *Rječnik hrvatskog jezika*, Novi Liber, Zagreb, 1998.
- Babić, S., „Njemačke prevedenice u hrvatskom ili srpskom jeziku“, *Globus*, Zagreb, 1990.
- Bugarski, R., *Uvod u opštu lingvistiku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Zavod za izdavanje udžbenika, Beograd, 1989.
- Čedić, I. et al., *Rječnik bosanskog jezika*, Institut za jezik, Sarajevo, 2007.
- Dragičević, D. et al., „Sustavna obrada posuđenica u hrvatskom jeziku“, *Globus*, Zagreb, 2005.
- Ebner, J., Duden, *Osterreichisches Deutsch*, Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG, Mannheim, 2008.
- Filipović, R., *Jezici u kontaktu i jezično posuđivanje*, *Suvremena lingvistika*, 4, Zagreb, 1967.
- Filipović, R., „Neposredni jezični dodiri u hrvatskim dijalektima u SAD“, *Senjzb 18 (1991)*, 31-40 Zagreb, 1991.
- Filipović, R., *Teorija jezika u kontaktu*, JAZU – Školska knjiga, Zagreb, 1986.
- Filipović, R., *Tuđice i jezična kultura*, Jezik, Zagreb, 1977.
- Friedrich Kluge, obradio Elmar Seebold: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 24., *durchgesehene und erweiterte Auflage*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2002.
- Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*, *Universität Freiburg, Straßburg, 1899*. Digitalna verzija PDF rječnika dostupna na stranici: <https://archive.org/stream/etymologisches00klug#page/n7/mode/2up>, preuzeto 9.2. 2018.
- Gojmerac, M., „Hrvatski i njemački“, *Zbornik zagrebačke slavističke škole*, Zagreb, 2001.
- Halilović, S., Palić, I., Šehović, A., *Rječnik bosanskoga jezika*, Filozofski Fakultet Sarajevo, Sarajevo, 2010.
- Hudeček, L., Mihaljević, M., *Veznička sinonimija i antonimija u hrvatskoj leksikografiji*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2008.

- Isaković, A., *Rječnik karakteristične leksike u bosanskome jeziku*, Svjetlost, Sarajevo, 1993.
- Jahić, Dž., Halilović, S., Palić, I., *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica, 2000.
- Kapetanović, A., „Historizmi i semantičke promjene“, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, Zagreb, 2005.
- Klaić, B., *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1981.
- Klaić, B., *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1998.
- Klaić, B., *Veliki rječnik stranih riječi*, Zora, Zagreb, 1974.
- Kostić - Tomović, J., *Germanizmi u savremenom srpskom jeziku, u germanoslavističkoj literaturi, i u romanu Semper idem Đorđa Lebovića*, Komunikacija i kultura online, Godina VIII, broj 8, 2017.
- Lalević, M. S., *Sinonimi i srodne reči srpskohrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod „Sveznanje“, Beograd, 1974.
- Memić, N., *Germanizmi i austrijacizmi u bosanskome jeziku*, Connectum, Sarajevo, 2014.
- Mihić, T., “Sinonimi I razlike u hrvatskim prijevodima na primjeru Lk 22,54-62”, *Lahor*, Zadar, 2012.
- Muljačić, Ž., *O dvjema vrstama hrvatskih „pseudoromanizama“*, *Filologija*, knjiga 40, Zagreb, 2003.
- Novak, K., Štebih-Golub, B., *Kataloška istraživanja germanizama u hrvatskome jeziku*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2015.
- Petrović, V., *Esekerski Rječnik*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008.
- Pon, L., „Njemački leksik u nekim djelima slavonske književnosti“, *Zbornik radova Znanstvenog skupa Slavonski dijalekat*, 2009.
- Prčić, T., *Semantika i pragmatika reči*, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, Novi Sad, 1997.
- Radovanović, M., *Sociolingvistika*, Drugo izdanje, Književna zajednica Novog Sada, Novi Sad, 1986.
- Rolf, B., Claudine, M., Nikolaus, R., *Alt- und Mittelhochdeutsch, 9. Auflage*, Sprachgeschichtliche Grundlagen, UTB. 2015.

- Simeon, R., *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I, II*, Matica hrvatska, Zagreb, 1969.
- Skelin - Horvat, A., *Posuđivanje u jezik u dvama razdobljima*, Suvremena lingvistika, Zagreb, 2005.
- Skok, P., *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb, 1971.
- Stojić, A., „Semantička prilagodba nadregionalnih njemačkih posuđenica na primjeru imenica“, *Fluminensia*, Rijeka, 2006.
- Šarić, Lj., *Kognitivnalingvistika i sinonimija: teorija i leksikografska praksa*, Univerzitet Oslo, Norveška, 2011.
- Šipka, D., *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*, Matica srpska, Novi Sad, 1998.
- Škaljić, A., *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Sarajevo, 1966.
- Talanga, T., *Pučka etimologija među nekim njemačkim posuđenicama*, 2002.
- Tepeš-Golubić, L., *Germanizmi u digitalnim novinskim korpusima hrvatskoga jezika*, Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2016.
- Voda, H., *Sinonimija i sinonimi*, Život i škola, Vinkovci, 2004.
- Wolfgang Pfeifer, *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*, digitalizirano i uređeno izdanje na temelju drugog izdanja, Akademie-Verlag 1993. Dostupno na stranici: <https://www.dwds.de/wb/Apotheke>, preuzeto 9. 2. 2018.
- Zamečnikova, M., *Das Österreichische Deutsch in der Phraseologie*, Filozoficka fakulta Univerzita Palackeho v Olomouci, Olomouc, 2011.
- Zelničková, T., *Austriazismen im Deutschen*, Masaryk-Universität Philosophische Fakultät, Institut für Germanistik, Nordistik und Niederlandistik, Brünn, 2015.

Internetski izvori:

- Istraživani materijali dostupni na: <https://www.klix.ba/>, preuzeto 30. 5. 2017.
- Istraživani materijali dostupni na: <https://www.radiosarajevo.ba/>, preuzeto 30. 5. 2017.
- Opšte obrazovanje, Dostupno na: <http://www.opsteobrazovanje.in.rs/srpski-jezik/gramatika/sinonimi/>, preuzeto, 28. 5. 2016.
- Ebner, Jakob. *Österreichisches Deutsch*, Dudenverlag. Bibliographisches Institut & F. A. BrockhausAG, Mannheim 2008 49 S.
- http://www.duden.de/sites/default/files/downloads/Duden_Oesterreichisches_Deutsch.pdf, preuzeto 20. 11. 2017.

Prčić, T., „Sinonimi u teriji i praksi: isto ali ipak različito“, *Jezik danas*, Novi Sad, 9: 14-20, 1999. http://www-gewi.unigraz.at/gralis/Linguistikarium/Lexikologie/BKS/Lexikologie_BKS/Prcic_Sinonimija.htm, preuzeto 3. 6. 2016.

Hrvatski jezik, Dostupno na: <http://hrvatskijezik.eu/leksikologija/>, preuzeto 2. 6. 2016.

Wikipedia, Dostupno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Predsednik_vlade, preuzeto 10. 8. 2017.

http://woerterbuchnetz.de/cgi-bin/WBNetz/wbgui_py?sigle=DWB&mode=Vernetzung&lemid=GA05397#XGA05397, preuzeto 25. 8. 2017.

<https://german.stackexchange.com/questions/3/is-there-a-good-online-resource-to-look-up-the-etymology-of-german-words>, preuzeto 25. 8. 2017.

<http://starling.rinet.ru/cgi-bin/query.cgi?basename=%5Cdata%5Cie%5Cgermet>, preuzeto 25. 8. 2017.

<https://archive.org/details/etymologicaldict00kluguoft>, preuzeto 25. 8. 2017.

<https://www.duden.de/suchen/sprachwissen/Stimmung>, preuzeto 25. 8. 2017.

<https://de.wiktionary.org/wiki/Wiktionary:Hauptseite>, preuzeto 12. 9. 2017.

<http://dwb.uni-trier.de/de/>, preuzeto 20. 10. 2017.

<https://www.duden.de/hilfe/herkunft>, preuzeto 20. 10. 2017.

<https://www.dwds.de/wb/Kasse>, preuzeto 20. 10. 2017.

https://is.muni.cz/th/405763/ff_b/Bakalarska_diplomova_prace.pdf, preuzeto 20. 12. 2017.

<http://doi.fil.bg.ac.rs/volume.php?pt=journals&issue=kkonline-2017-8-8&i=4>, preuzeto 30. 12. 2017.

<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac/>, preuzeto 30. 12. 2017.

<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/bswac/>, preuzeto 3. 2. 2018.

<http://staznaci.com>, preuzeto 10. 9. 2017.

<https://www.hrleksikon.info/index.html>, preuzeto 10. 9. 2017.

<https://radiogornjigrad.wordpress.com/prirucnik-purgerskog-govora/>, preuzeto 3. 2. 2018.

http://www.lokalpatrioti-rijeka.com/forum/cabarski-rjecnik.php?first_char=c, preuzeto 3. 2. 2018.

<http://www.paviljon-katzler.hr/vijesti/rjecnik-karlovacog-urbanog-plemena>, preuzeto 3. 2. 2018.

7. Evidencija slika

Slika 1: Primjer upotrebe germanizma <i>šleper</i> u naslovu na poznatom	5
Slika 2: Primjer upotrebe germanizma <i>ceh</i> u naslovu na poznatom bosanskohercegovačkom <i>onlajn</i> portalu Klix.ba. Izvor: www.klix.ba	6
Slika 3: Primjer upotrebe germanizma <i>golman</i> u naslovu na poznatom bosanskohercegovačkom <i>onlajn</i> portalu Klix.ba. Izvor: www.klix.ba	6
Slika 4: Tražilica Google	16
Slika 5: Rezultati istraživanja posjećenosti bosanskohercegovačkih <i>onlajn</i> portala gemiusAudience najveće istraživačke <i>onlajn</i> agencije u Evropi	17

8. Evidencija shema, tabela i grafikona

Shema 1: Njemački jezik kao posrednik u prenošenju riječi iz drugih jezika u bosanski jezik.13

Grafikon 1: Komparativni prikaz zastupljenosti istraživanih germanizama u *onlajn* bosanskohercegovačkim medijima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine49

Grafikon 2: Komparativni prikaz zastupljenosti istraživanih domaćih riječi u *onlajn* bosanskohercegovačkim medijima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine50

Grafikon 3: Poređenje frekvencije germanizama i domaćih riječi na najčitanijim bh. *onlajn* portalima u periodu od 1. 1. do 30. 4. 2017. godine51

9. Evidencija priloga

Prilog CD sa snimkom rada u PDF formatu.